

Brüssel, 25.4.2025
COM(2025) 181 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

2024. aasta konkurentsipoliitika aruanne

{SWD(2025) 102 final}

Sisukord

1. Sissejuhatus.....	2
2. Konkurentsieeskirjade ajakohastamine ja lihtsustamine, et toetada ELi konkurentsivõimet, rohe- ja digipööret ning ühtse turu tugevdamist.....	3
2.1. Konkurentsieeskirjade ja ühinemiseeskirjade hindamine ja läbivaatamine	3
2.2. Riigiabi eeskirjade ja suuniste hindamine ja läbivaatamine	6
2.3. Riigiabipoliitika olulisus vastupanuvõime suurendamisel kriisi ajal.....	7
Ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik kliimaneutraalsele majandusele ülemineku toetamiseks....	7
Taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamine	8
3. Konkurentsieeskirjade täitmise tulemuslik tagamine, et toetada ELi rohe- ja digipööret ning ühtse turu tugevdamist.....	9
3.1. Õiglaste ja konkurentsile avatud turgude säilitamine ning ühtse turu tugevdamine.....	9
Konkurentsieeskirjade täitmise tagamine	9
Ühinemiste kontroll	13
Riigiabi kontroll	16
3.2. Rohepöörde toetamine	19
Konkurentsieeskirjade täitmise tagamine	19
Ühinemiste kontroll	20
Riigiabi kontroll	20
3.3. Inimeste hüvanguks toimiva majanduse toetamine	23
Finantsteenuste sektor	23
Maksustamine	25
4. Tulemuslik digiturgude määruse ja välisriigi subsidiumide määruse täitmise tagamine.....	26
4.1. Tegelemine digiturgude probleemide ja dünaamikaga digiturgude määruse täitmise tagamise kaudu.....	26
4.2. Ühtse turu kaitsmine moonutavate välisriigi subsidiumide eest välisriigi subsidiumide määruse jõustamise kaudu	28
5. Konkurentsipoliitika ja konkurentsieeskirjade täitmise tagamise mõju.....	29
5.1. Konkurentsieeskirjade täitmise tagamisest tulenev kasu tarbijatele ja kodanikele.....	29
5.2. Konkurentsi kaitsmine muutuv maailmas	31
5.3. Riigiabipoliitika mõju ühtsele turule.....	32
6. Konkurentsipoliitikat toetav ja tutvustav tegevus	38
7. Suhted teiste ELi institutsioonidega.....	39
8. Konkurentsipoliitika Euroopa ja maailma kontekstis	39

8.1. Euroopa konkurentsikultuuri edendamine Euroopa konkurentsivõrgustiku kaudu	39
8.2. Liikmesriikide reformide toetamine tehnilise toe instrumendi kaudu	40
8.3. Rahvusvahelised suhted	40

1. Sissejuhatus

Alates Euroopa projekti algusest on konkurentsipoliitikal olnud ühtse turu kujundamisel oluline osa. Konkurentsipoliitika võimaldab igas suuruses ettevõtetel ELis konkureerida ja kasvada, edendades samal ajal innovatsiooni ja majanduskasvu ning aidates suurendada ELi majanduse üldist konkurentsivõimet.

ELi konkurentsipoliitika koos konkurentsieeskirjade täitmise tulemusliku tagamisega hoiavad hinnad madalad, parandavad toodete kvaliteeti ja kiirendavad innovatsiooni, suurendades üldiselt tarbijate ja ettevõtjate heaolu. ELi konkurentsipoliitika eesmärk on hoida turud konkurentsile avatuna, eelkõige kaotades konkurentsivõimelised tavad ja määraes nende eest karistusi ning lubades ainult kõige vähem moonutatavat riigiabi.

2024. aastal avaldati kaks aruannet, mille autorid on Enrico Letta¹ ja Mario Draghi². Letta aruanne sisaldab soovitusi selle kohta, kuidas parandada ühtset turgu, ja Draghi aruanne sisaldab ettepanekuid selle kohta, kuidas suurendada ELi konkurentsivõimet. Mõlemas aruandes rõhutatakse, et ühtne turg on ELi parim vahend konkurentsivõimelise, puhta ja digitaalse tuleviku jaoks ning et konkurentsieeskirjade täitmise tulemuslik tagamine on ELis peamine tootlikkuse kasvu ja konkurentsivõime allikas. Tõhus konkurents on üks hästi toimivate turgude põhitunnuseid.

Seda arvesse võttes jätkasid Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon“) ja selle konkurentsipeadirektoraat 2024. aastal ELi konkurentsipoliitika edasiarendamist, et saavutada eesmärk muuta Euroopa majandus keskkonnahoidlikuks, digitaalseks ja vastupanuvõimeliseks ning aktiivselt tagada konkurentsieeskirjade täitmine. Tõhus konkurents on üks hästi toimivate turgude põhitunnuseid. Konkurentsipoliitika ei toimi siiski vaakumis. Valdkondlikud eeskirjad ja konkurentsieeskirjade täitmise tagamine käivad käsikäes ja tugevdavad üksteist.

Komisjoni 2024. aasta konkurentsipoliitika aruanne on adresseeritud Euroopa Parlamendile, Euroopa Liidu Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele. Aruandes kirjeldatakse 2024. aasta kõige olulisemaid suundumusi ELi konkurentsipoliitikas ja konkurentsieeskirjade täitmise tagamisel. Põhjalikum ülevaade poliitika arengust, täitmise tagamise meetmetest ja olulisest kohtupraktikast on esitatud aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis.

¹ Enrico Letta, „Much more than a market – Speed, Security, Solidarity – Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens“ (Palju enam kui turg. Kiirus, turvalisus, solidaarsus: siseturu tugevdamine kõigile ELi kodanikele kestliku tuleviku ja jõukuse tagamiseks), 10.4.2024.

² Mario Draghi, „The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe (Euroopa konkurentsivõime tulevik: Euroopa konkurentsivõime strateegia), 9.9.2024.

2. Konkurentsieeskirjade ajakohastamine ja lihtsustamine, et toetada ELi konkurentsivõimet, rohe- ja digipööret ning ühtse turu tugevdamist

2024. aastal tehti palju tööd selleks, et kõik konkurentsieeskirjade täitmise tagamise vahendid (ühinemiste kontroll, konkurentsieeskirjad, riigiabi kontroll) täidaksid jätkuvalt oma eesmärgi kaitsta ausat konkurentsi ning oleksid kooskõlas eesmärgiga muuta ELi majandus keskkonnahoidlikuks, digitaalseks ja vastupanuvõimeliseks.

2.1. Konkurentsieeskirjade ja ühinemiseeskirjade hindamine ja läbivaatamine

2024. aasta veebruaris võttis komisjon vastu läbivaadatud **teatise turu määratlemise kohta**,³ millega ajakohastatakse turgude määratlemist, et kajastada uut turuolukorda ning otsustus- ja kohtupraktika arengut. Ühinemiste ja enamiku konkurentsiõiguse juhtumite hindamisel tuleb turu määratlemiseks kindlaks teha ettevõtjatevahelise konkurentsi piirid. Turu määratlemist käsitlev teatis suurendab ettevõtjate jaoks läbipaistvust ja õiguskindlust, hõlbustab eeskirjade täitmist ja aitab parandada konkurentsieeskirjade täitmise tagamise tulemuslikkust. Läbivaadatud teatis sisaldab ajakohasemaid ja kättesaadavamaid suuniseid. Selles kirjeldatakse üldpõhimõtteid ja rõhutatakse selliste hinnaväliste tegurite tähtsust turu määratlemisel nagu innovatsioon, kvaliteet, usaldusväärsed tarned ja kestlikkus. Lisaks sisaldab teatis suuniseid, mis käsitlevad turu määratlemist konkreetsetel asjaoludel, näiteks digiturgudel, innovatsioonimahukates tööstusharudes ja turgudel, kus toimuvad struktuurimuutused. Samuti hõlmab teatis turgude määratlemisel ja turuosade arvutamisel kasutatavaid kvantitatiivseid meetodeid.

2024. aastal viidi lõpule **konkurentsieeskirjade menetlusraamistiku** hindamine. Menetlusraamistik, mille eesmärk on tagada ELi toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 tulemuslik ja ühetaoline kohaldamine, on kehtestatud määrusega (EÜ) nr 1/2003⁴ ja selle rakendusaktiga, määrusega (EÜ) nr 773/2004⁵. Pärast ulatuslikku tõendite kogumist, avalikku konsultatsiooni ja uuringut avaldas komisjon 2024. aasta septembris komisjoni talituste töödokumendi,⁶ milles on esitatud hindamise tulemused. Komisjoni talitused suhtlesid kogu hindamisprotsessi vältel liikmesriikide konkurentsiasutustega. Komisjoni töötajad jõudsid järeldusele, et hinnatud määrused on andnud ELi toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 tulemusliku ja ühetaolise kohaldamise eesmärgi taotlemisel üldiselt häid tulemusi, nii tänu sellele, et määrused on kaasa toonud muudatused komisjoni jõustamisvolitustes, kui ka sellele, et nendega on antud liikmesriikide konkurentsiasutustele volitus tagada ELi konkurentsieeskirjade täitmine. Hindamise käigus tehti ka kindlaks valdkonnad, millega tuleks veel tegeleda, kandmaks hoolt selle eest, et konkurentsieeskirjade täitmise tagamisel suudetakse pidada sammu digipöördega, ning tagamaks järjekindel ja kiire täitmise tagamine.

³ Komisjoni teatis asjaomase turu määratlemise kohta liidu konkurentsiõiguse kohaldamisel (ELT C, C/2024/1645, 22.2.2024, lk 1).

⁴ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT L 001, 4.1.2003, lk 1).

⁵ Komisjoni 7. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 773/2004, mis käsitleb EÜ asutamislepingu artiklite 81 ja 82 kohaste menetluste teostamist komisjonis (ELT L 123, 27.4.2004, lk 18).

⁶ Komisjoni talituste töödokument „Evaluation of Regulations 1/2003 and 773/2004“ (Määruste (EÜ) nr 1/2003 ja (EÜ) nr 773/2004 hindamine) (SWD(2024) 217 final), 5.9.2024.

Turgu valitsevate ettevõtjate kuritahtlik konkurente tõrjuv tegevus kahjustab nii ettevõtjaid kui ka tarbijaid. See toob kaasa kõrgemad hinnad, innovatsiooni vähenemise ning kaupade ja teenuste kehvema kvaliteedi. 2024. aastal jätkas komisjon **turgu valitsevate ettevõtjate kuritahtlikku konkurente tõrjuvat tegevust käsitlevate uute suuniste** väljatöötamist. Suuniste eesmärk on süstematiseerida kohtupraktikat, mis käsitleb ELi toimimise lepingu artikli 102 kohast kuritahtlikku konkurente tõrjuvat tegevust, et tagada õiguskindlus ja prognoositavus, ning anda ettevõtjatele tegevussuuniseid. Samuti püütakse suunistega propageerida toimivat mõjupõhist lähenemisviisi, mis on kooskõlas majandusliku mõtlemisega ja soodustab tulemuslikku ELi toimimise lepingu artikli 102 täitmise tagamist. Komisjon avaldas 2024. aasta augustis kõnealuste suuniste kavandi, et oleks võimalik esitada märkusi⁷. Euroopa konkurentsivõrgustik kinnitas suuniste kavandi 2024. aasta septembris avaldatud ühisavalduses⁸.

2024. aasta jaanuaris algatas komisjon **mootorsõidukite grupierandi määruse** hindamise. Selle eesmärk on hinnata, mil määral on mootorsõidukite grupierandi määrus endiselt otstarbekohane. Komisjon oli pikendanud 2023. aasta aprillis mootorsõidukite grupierandi määruse kehtivusaega viie aasta võrra, 31. maini 2028⁹. See piiratud pikendamine andis komisjonile rohkem aega, et hinnata uusi suundumusi, näiteks neid, mis tulenevad digifunktsioonide laialdasemast kasutamisest uutes sõidukites. Samuti ajakohastas komisjon sama pikaks ajaks seda sektorit käsitlevaid **täiendavaid suuniseid**¹⁰.

Viidi lõpule tehnosiirde kokkuleppeid käsitlevate eeskirjade hindamine. **Tehnosiirde grupierandi määrusega**¹¹ on jäetud teatavat liiki kokkulepped ja tegevused ELi konkurentsieeskirjade kohaldamisalast välja. Kehtiv tehnosiirde grupierandi määrus aegub 30. aprillil 2026. Määrust (sh sellele lisatud suuniseid) hinnati,¹² et selgitada välja, kuidas eeskirjad on toiminud, et aidata komisjonil otsustada, kas lasta määrusel aeguda, määrust pikendada või määrus ja sellega seotud suunised läbi vaadata. Hindamise tulemused avaldati 2024. aasta novembris¹³. Hindamine näitas, et tehnosiirde grupierandi määrus ja tehnosiirde kokkuleppeid käsitlevad suunised on enamjaolt edukalt

⁷ Komisjoni teatis „Guidelines on the application of Article 102 of the Treaty on the Functioning of the European Union to abusive exclusionary conduct by dominant undertakings“ (Suunised Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 102 kohaldatavuse kohta turgu valitsevate ettevõtjate kuritahtliku konkurente tõrjuva tegevuse suhtes).

⁸ „Joint statement by the European Competition Network (ECN) on the European Commission’s initiative to adopt Guidelines on abusive exclusionary conduct by dominant undertakings“ (Euroopa konkurentsivõrgustiku ühisavaldus Euroopa Komisjoni algatuse kohta võtta vastu suunised turgu valitsevate ettevõtjate kuritahtliku konkurente tõrjuva tegevuse kohta), 2.9.2024.

⁹ Komisjoni 27. mai 2010. aasta määrus (EL) nr 461/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki vertikaalsete kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse suhtes mootorsõidukisektoris (ELT L 129, 28.5.2010, lk 52), mida on muudetud komisjoni 17. aprilli 2023. aasta määrusega (EL) 2023/822, millega muudetakse määrust (EL) nr 461/2010 selle kohaldamisaja osas (ELT L 102I, 17.4.2023, lk 1).

¹⁰ Komisjoni teatis „Täiendavad suunised vertikaalsete piirangute kohta mootorsõidukite müüki ja remonti ning nende varuosade turustamist käsitlevates kokkulepetes“ (ELT C 138, 28.5.2010, lk 16), mida on muudetud komisjoni teatisega „Komisjoni teatises „Täiendavad suunised vertikaalsete piirangute kohta mootorsõidukite müüki ja remonti ning nende varuosade turustamist käsitlevates kokkulepetes“ tehtavad muudatused“ (2023/C 133 I/01, ELT C 133I, 17.4.2023, lk 1).

¹¹ Komisjoni 21. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 316/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki tehnosiirde kokkulepete suhtes (ELT L 93, 28.3.2014, lk 17).

¹² Komisjoni teatis „Suunised Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 kohaldatavuse kohta tehnosiirde kokkulepete suhtes“ (ELT C 89, 28.3.2014, lk 3).

¹³ Komisjoni talituste töödokument „Evaluation of Commission Regulation (EU) No 316/2014 of 21 March 2014 on the application of Article 101(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union to categories of technology transfer agreements“ (Komisjoni 21. märtsi 2014. aasta määruse (EL) nr 316/2014 (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki tehnosiirde kokkulepete suhtes) hindamine) (SWD(2024) 269 final), 22.11.2024.

taganud ELi konkurentsieeskirjade tulemusliku, tõhusa ja ühetaolise kohaldamise tehnosiirde kokkulepete suhtes ning et nende eesmärgid on endiselt asjakohased. Hindamine näitas ka, et tehnosiirde grupierandi määrust ja sellele lisatud suuniseid saaks täiustada ja lihtsustada, et suurendada õiguskindlust ja kajastada hiljutisi turusuundumusi. Komisjon kavatseb tehnosiirde raamistiku läbi vaadata, kandmaks hoolt selle eest, et ettevõtjatel on konkurentsi soodustavate tehnoloogia litsentsilepingute kohta selged, lihtsad ja ajakohased eeskirjad, hõlbustades sellega tehnoloogia levitamist, soodustades algetapi teadus- ja arendustegevust ning edendades innovatsiooni.

2024. aasta novembris avaldas komisjon konkurentsi peadirektoraadi tellitud **järelhindamise uuringu**, milles uuriti konkurentsist vabanemise eesmärgil toimuvaid omandamisi farmaatsiasektoris¹⁴. Uuringu tegemisel määratleti konkurentsist vabanemise eesmärgil toimuv omandamine kui arendusjärgus olevate uuenduslike farmaatsiatoodete omandamine, mille eesmärk või tagajärg on kattuvate uurimis- ja arendusprojektide katkestamine. On suur oht, et sellised omandamised vähendavad innovatsioonikonkurentsi seoses asjaomase tehinguga ja lõppkokkuvõttes kogu turul. Uuringus hinnati ühinemis- ja ülevõtmistehingute kõrval ka muud liiki tehinguid, sealhulgas litsentsikokkuleppeid ning uurimis- ja arendustegevuse alaseid koostöölepinguid¹⁵. Uuringu kohaselt seisnes aastatel 2014–2018 keskmiselt 48 tehingut aastas kliiniliste uuringute tasandil suuresti kattuvate uurimis- ja arendusprojektide omandamises. Paljudel juhtudel loobuti hiljem ühest tehinguosaliste uurimis- ja arendusprojektist. Ilma juurdepääsuta sisedokumentidele ei olnud uuringu käigus võimalik kindlaks teha konkreetseid tehinguid, kus omandamine oli toimunud konkurentsist vabanemise eesmärgil, kuid leiti, et 18 tehingut aasta kohta vajasid põhjalikumat uurimist, mis tähendab, et puudus selgelt tuvastatav tehniline või ohutusalane põhjus, millega seletada projektist loobumist. Uuringus hinnati komisjoni varasemat eeskirjade täitmise tagamise alast tegevust seoses konkurentsist vabanemise eesmärgil toimuvate omandamistega ning õigusraamistikku, mis suunab komisjoni selles tegevuses. Uuringus leiti, et komisjon oli õigesti hinnanud kahjuteooriaid viie ühinemisjuhtumi puhul, mis hõlmasid omandamist konkurentsist vabanemise eesmärgil¹⁶. Peale selle sisaldas uuring soovitusi parandusmeetmete paremaks kavandamiseks. Lõpuks analüüsiti uuringus selliste ühinemisevahendite ja konkurentsialaste vahendite sobivust, mida kasutatakse konkurentsist vabanemise eesmärgil toimuvate omandamistega tegelemiseks juhul, kui komisjon ei ole selles küsimuses pädev¹⁷.

¹⁴ Kuna autoritel puudus juurdepääs sisedokumentidele, ei olnud neil võimalik kinnitada (tõendada) konkreetseid näiteid omandamistest, mis olid toimunud konkurentsist vabanemise eesmärgil. Uuringu järeldused on võrreldavad järeldustega, milleni on jõudnud teised uurijad, kasutades teisi meetodeid ja andmekogumeid.

¹⁵ Buccirosi, P., Marrazzo, A., et al. (2024), „Ex-post evaluation: EU competition enforcement and acquisitions of innovative competitors in the pharma sector leading to the discontinuation of overlapping drug research and development projects“ (Järelhindamine: ELi konkurentsieeskirjade täitmise tagamine ning uuenduslike konkurentide omandamised farmaatsiasektoris, mille tulemusena katkestatakse kattuvad ravimite uurimis- ja arendusprojektid), november 2024. Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/publications/ex-post-economic-evaluations_en. Tulemuste üksikasjalikuma kirjelduse leiab käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi punktist 7.4.

¹⁶ Uuringu jaoks valiti välja viis juhtumit, mis ei näita nende juhtumite koguarvu, kus omandamine võis toimuda konkurentsist vabanemise eesmärgil.

¹⁷ Konkurentsist vabanemise eesmärgil toimuvate omandamiste kohta vt ka allpool punktis 3.1 esitatud kokkuvõtet Euroopa Kohtu otsusest Illumina/Graili kohtuasjas.

2.2. Riigiabi eeskirjade ja suuniste hindamine ja läbivaatamine

2024. aasta mais muutis komisjon **regionaalabi suuniseid**¹⁸. Liikmesriikide võimalus anda regionaalabi suuniste alusel abi on oluline, et toetada investeringuid Euroopa vähemsoodsates piirkondades ning suurendada sotsiaalset ja majanduslikku ühtekuuluvust. Regionaalabi suunistesse tehtud muudatused¹⁹ võimaldasid liikmesriikidel muuta oma regionaalabi kaarte, et suurendada **Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormiga (STEP)**²⁰ hõlmatud investimisprojektide jaoks antava regionaalabi ülemmäära ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti a alusel abikõlblikes piirkondades (nn punkti a alad) kuni 10 protsendipunkti ja ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel abikõlblikes piirkondades (nn punkti c alad) kuni 5 protsendipunkti. STEPi eesmärk on toetada rohe- ja digipöörde ning ELi strateegilise suveräänsuse seisukohast olulise elutähtsa tehnoloogia arendamist ja tootmist.

Majanduse rahastamisel on oluline roll riskifinantseerimisel, eriti idufirmade, VKEdes ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate jaoks. 2024. aasta jaanuaris esitas komisjon liikmesriikidele **praktilised suunised**²¹ selle kohta, kuidas hinnata riskifinantseerimismeetmete puhul abi olemasolu, kui kaalutakse, kas riiklikud meetmed, millega hõlbustatakse ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele, kujutavad endast riigiabi või mitte.

1. jaanuaril 2024 jõustusid kaks läbivaadatud vähese tähtsusega abi määrust. 2024. aasta detsembris võeti vastu kolmas vähese tähtsusega abi määrus.

Läbivaadatud **üldist vähese tähtsusega abi määrust**²² kohaldatakse kuni 31. detsembrini 2030. Määrusega on jäetud väikesed abisummad ELi riigiabi kontrolli kohaldamisalast välja, kuna leitakse, et need ei mõjuta liikmesriikidevahelist kaubandust ega moonuta või ähvarda moonutada konkurentsi. Vähese tähtsusega abi ülemmäära suurendati 200 000 eurolt 300 000 eurole ettevõtja kohta kolme aasta jooksul. Liikmesriigid on kohustatud registreerima vähese tähtsusega abi riigi või ELi tasandil loodud keskregistris. Seda kohustust kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2026.

1. jaanuaril 2024 jõustus ka **üldist majandushuvi pakkuvate teenuste vähese tähtsusega abi määrus**²³. Vähese tähtsusega abi ülemmäära suurendati selle määruse puhul 500 000 eurolt 750 000 eurole ettevõtja kohta kolme aasta jooksul. Nii nagu üldise vähese tähtsusega abi määruse puhul, on liikmesriigid kohustatud registreerima vähese tähtsusega abi riigi või ELi tasandil loodud keskregistris. Seda kohustust kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2026.

¹⁸ Komisjoni teatis „Regionaalabi suunised“ (ELT C 153, 29.4.2021, lk 1).

¹⁹ Komisjoni teatis, millega täiendatakse regionaalabi suuniseid seoses Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormiga (STEP).

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/795, millega luuakse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) ja muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ning määrusi (EL) 2021/1058, (EL) 2021/1056, (EL) 2021/1057, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/241.

²¹ „The Market Economy Operator Test for Risk Finance Measures. Practical guidance for Member States“ (Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumi kohaldamine riskifinantseerimismeetmete puhul. Praktilised suunised liikmesriikidele), 26.1.2024.

²² Komisjoni 13. detsembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023).

²³ Komisjoni 13. detsembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2832 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2832, 15.12.2023).

2024. aasta detsembris võttis komisjon vastu **põllumajanduse vähese tähtsusega abi määruse**²⁴ **muudatused**. Tänu muudetud eeskirjadele saavad liikmesriigid rohkem toetada põllumajandustootjaid lihtsal, kiirel, otsesel ja tõhusal viisil. Peamised muudatused on järgmised: 1) vähese tähtsusega abi ülemmäära suurendati 25 000 eurolt 50 000 eurole ettevõtja kohta kolme aasta jooksul, 2) riiklikku ülempiiri (vähese tähtsusega abi kumulatiivne summa liikmesriigi kohta) suurendati 1,5 %-lt 2 %-le asjaomase liikmesriigi põllumajandustoodangu väärtusest, 3) jäeti välja sektori ülempiir (ainult ühele tooteturule suunatud meetmete ülempiir liikmesriigi kohta), 4) nähti ette kohustuslik vähese tähtsusega abi keskregistri loomine riigi või Euroopa tasandil ning 5) läbivaadatud määruse kehtivust pikendati 31. detsembrini 2032.

Nimetatud kolme määrusega ette nähtud vähese tähtsusega abi ülemmäära suurendamine ja vähese tähtsusega abi keskregistrid on märkimisväärselt lihtsustanud kohaldatavate eeskirjade täitmist. Suurendatud ülemmäärad võimaldavad liikmesriikidel anda rohkem toetust kiiremini ja lihtsamalt ning keskregistrid vähendavad sidusrühmade aruandluskohustusi.

2024. aasta juunis avaldas komisjon konsulteerimiseks oma uute maismaa- ja mitmeliigilist transporti käsitlevate eeskirjade, st **maismaa- ja mitmeliigilise transpordi suuniste ning transpordi grupierandi määruse** eelnõu. Transpordi grupierandi määruse eesmärk on teha raudtee-, sisevee- ja mitmeliigilise transpordi sektoris teatavat liiki abi puhul erand eelneva teavitamise kohustusest. Määrus täiendab maismaa- ja mitmeliigilise transpordi suuniseid, millega asendatakse kehtivad raudteesuunised,²⁵ ning selles sätestatakse tingimused, mille alusel hinnata grupierandiga hõlmamata kestliku maismaatranspordi jaoks antava abi kokkusobivust ühtse turuga. Need kaks eeskirjade kogumit moodustavad tervikliku ja ajakohase reeglistiku kestliku maismaatranspordi jaoks abi andmiseks. Praegu on käsil nende kahe eelnõu läbivaatamine.

2.3. Riigiabipoliitika olulisus vastupanuvõime suurendamisel kriisi ajal

Riigiabi eeskirjadega tagatakse, et abi on suunatud turutõrgete kõrvaldamisele ning et selle andmisel välditakse ülemäära hüvitamist, erasektori rahastamise väljatõrjumist ja muud liiki konkurentsimoonutusi ühtsel turul. Viimastel aastatel on riigiabipoliitika aidanud ELi majandusel toime tulla järjestikuste kriisidega ja väljuda neist vastupidavamana.

Ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik kliimanetraalsele majandusele ülemineku toetamiseks

2024. aastal jätkas komisjon **ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku**²⁶ kohaldamist, et **toetada pärast Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja algust ELi majandust** ning veelgi enam toetada sektoreid, mis on kliimanetraalsele majandusele üleminekul keskse tähtsusega.

Võimalus kiirendada taastuenergia, energia salvestamise ja tööstuslike tootmisprotsesside süsinikuheite vähendamise kavade kasutuselevõttu (ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku punktid 2.5

²⁴ Komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352 24.12.2013 lk 9).

²⁵ Komisjoni teatis „Ühenduse suunised raudtee-ettevõtjatele antava riigiabi kohta“ (ELT C 184, 22.7.2008, lk 13–31).

²⁶ Komisjoni teatis „Riigiabimeetmete ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik majanduse toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale“ (ELT C 101, 17.3.2023, lk 3).

ja 2.6) ning võimalus võtta meetmeid, et veelgi kiirendada investeringuid, millega toetatakse üleminekut kliimaneutraalsele majandusele (punkt 2.8), jäävad kehtima kuni 2025. aasta lõpuni. Teatise punktid, mis võimaldasid liikmesriikidel anda piiratud abisummasid (punkt 2.1) ja abi kõrgete energiahindade hüvitamiseks (punkt 2.4), kehtisid kuni 30. juunini 2024. 2. mail 2024, pärast konsulteerimist liikmesriikidega, muutis komisjon ajutist kriisi- ja üleminekuraamistikku käsitlevat teatist, võttes arvesse põllumajandussaaduste esmatootmisega tegelevate ning kalandus- ja vesiviljelussektori ettevõtjate olukorda. Komisjon otsustas pikendada kuni 31. detsembrini 2024 nende sätete kohaldamist, mis võimaldavad liikmesriikidel anda neis sektorites tegutsevatele ettevõtjatele piiratud abisummasid (teatise punkt 2.1)²⁷.

2024. aastal võttis komisjon ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku või selle põhimõtete alusel vastu 127 otsust (millest 55 olid muutmisotsused), millega kiideti heaks 24 liikmesriigi teatatud 77 riiklikku meetet. Eelarvevahendid, millest liikmesriigid selliste riigiabimeetmetega seoses komisjonile teatasid, ulatusid kokku 68,03 miljardit euron.

Taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamine

2024. aastal jätkas komisjon **taaste- ja vastupidavusrahastu**²⁸ (taasterahastu „**NextGenerationEU**“²⁹ keskse elemendi) raames vastu võetud riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamist. Taaste- ja vastupidavusrahastu edendab kõrvuti ühtekuuluvuspoliitikaga ja seda täiendades liikmesriikide ühtekuuluvust, leevendades COVID-19 pandeemia sotsiaalseid ja majanduslikke tagajärgi ning toetades rohe- ja digipööret. Enamik taaste- ja vastupidavusrahastust rahastatavaid meetmeid ei ole riigiabi. Neid meetmeid, mis liigituvad riigiabiks, saavad liikmesriigid enamasti rakendada otse kas mõne grupierandi määruse³⁰ või vähese tähtsusega abi määruse³¹ alusel. Teatavatest taaste- ja vastupidavusrahastust rahastatavatest riigiabimeetmetest tuleb siiski teavitada eelneva loa saamiseks komisjoni. 2024. aastal võttis komisjon vastu vähemalt 40 riigiabi käsitlevat otsust, millega kiideti heaks taaste- ja vastupidavusrahastust rahastatavad meetmed. Mõni neist otsustest puudutas üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte, kuna mõnel juhul kasutati selliste projektide kaasrahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid.

²⁷ Komisjoni teatis „Teine muudatus: riigiabimeetmete ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik majanduse toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale“ (ELT C, C/2024/3113, 2.5.2024).

²⁸ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_22_3131 ja https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=en.

²⁹ https://next-generation-eu.europa.eu/index_et.

³⁰ Peamiselt komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1), mida on viimati muudetud komisjoni määrusega (EL) 2021/1237 (ELT L 270, 29.7.2021, lk 1).

³¹ Peamiselt komisjoni 13. detsembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023, lk 1).

3. Konkurentsieeskirjade täitmise tulemuslik tagamine, et toetada ELi rohe- ja digipööret ning ühtse turu tugevdamist

Konkurentsieeskirjade täitmise tagamine aitab kõrvaldada tõkked, mis takistavad ühtsele turule sisenemist ja seal laienemist. Turumajanduse puhul ei saa rääkida konkurentsivõimest, kui puudub tegelik konkurents. Muutes turud paremini toimivaks ja säilitades turudistsipliini, toovad konkurentsieeskirjad kaasa rohkem innovatsiooni ja investeeringuid ning mitmekesisemad tarneahelad. Sellega aidatakse kaasa rohe- ja digipöördle, suurendatakse ELi majanduse vastupanuvõimet ja toetatakse ELi tööstuspoliitikat.

3.1. Õiglaste ja konkurentsile avatud turgude säilitamine ning ühtse turu tugevdamine

Konkurentsieeskirjade täitmise tagamine

Konkurentsieeskirjade valdkonnas menetles komisjon 2024. aastal edasi mitut juhtumit, mis olid algatatud digiturgudel tegutsevate suurte digiettevõtjate vastu, tagades sellega, et need ettevõtjad ei kuritarvita oma turuvõimu. Digiturgudel on oma eripärad ning valitsevate ärimudelite ja tavapärase turudünaamika tõttu tekitavad need turud konkreetseid probleeme. Näiteks võivad ettevõtjad hankida andmeid või tehnoloogiat, et suurendada tõkkeid turule sisenemisel, või kasutada konkurentide andmeid enda huvides (nt platvormid, millel on kaks funktsiooni (nimelt vahendaja ja konkurent)).

2024. aasta märtsis määras komisjon Apple'ile üle 1,8 miljardi euro suuruse trahvi, kuna Apple kuritarvitas oma turgu valitsevat seisundit, et levitada oma App Store'i kaudu iPhone'i ja iPadi kasutajatele (edaspidi koos „iOSi kasutajad“) muusika voogedastuse rakendusi³². Eelkõige leidis komisjon, et Apple kohaldas rakenduste arendajate suhtes piiranguid, takistades neil teavitada iOSi kasutajaid väljaspool App Store'i pakutavatest alternatiivsetest ja odavamatest muusika tellimise võimalustest (mittesuunamise sätted).

2024. aasta novembris määras komisjon Metale 797,72 miljoni euro suuruse trahvi turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest³³. Meta peamine toode on personaalne sotsiaalvõrgustik Facebook. Facebookis pakutakse veebipõhist reklaamiteenust „Facebook Marketplace“, mille kaudu kasutajad saavad kaupu osta ja müüa. Komisjon jõudis järeldusele, et Meta rikub ELi konkurentsieeskirju, olles sidunud Facebook Marketplace'i Facebooki ehk oma personaalse sotsiaalvõrgustikuga. Kuna Facebook Marketplace'ile pääsevad ligi ja sellega puutuvad kokku kõik Facebooki kasutajad, olenemata sellest, kas nad seda soovivad, on Facebook Marketplace'il olulised eelised, millega selle konkurendid ei saa võistelda. Peale selle kehtestab Facebook teistele reklaamijatele, kes tegutsevad Meta platvormidel, eelkõige Facebookis ja Instagramis, ühepoolset ebaõiglasti kauplemistingimusi. See võimaldab Metal kasutada teiste reklaamijate loodud reklaamiga seotud andmeid üksnes Facebook Marketplace'i hüvanguks.

³² Juhtum AT.40437 – Apple – App Store'i tavad (muusika voogedastus).

³³ Juhtum AT.40684 – Facebook Marketplace.

2024. aasta juunis teavitas komisjon Microsofti oma esialgsest seisukohast, et ettevõtja rikub ELi toimimise lepingu artiklit 102, olles sidunud oma suhtlus- ja koosplatvormi Teams oma populaarsete, Office 365 ja Microsoft 365 äripakettidesse kuuluvate rakendustega³⁴.

Lisaks suurte digiettevõtjate turukäitumise uurimisele astus komisjon samme konkurentsivastase tegevuse vastu mitmes muus sektoris, nagu mobiiltelefonid ja rõivad.

2024. aasta novembris algatas komisjon ametliku uurimise selle väljaselgitamiseks, kas kaasaskantavate elektrooniliste seadmete jaoks purunemiskindla klaasi suurtootja Corning kuritarvitab oma turgu valitsevat seisundit selliste seadmete ülemaailmsel turul³⁵. Komisjon uurib, kas Corning on sõlminud mobiiltelefonide tootjatega ja sel otstarbel toorklaasi töötlevate ettevõtjatega konkurentsivastased ainuõiguslikud tarnelepingud. Komisjon on mures selle pärast, et Corningi kokkulepped mobiiltelefonide tootjate ja toorklaasi töötlejatega võisid tõrjuda konkurendid välja suurtest turusegmentidest, vähendades seeläbi tarbijate valikuvõimalusi, tõstes hindu ja takistades innovatsiooni tarbijate kahjuks.

2024. aasta novembris määras komisjon Pierre Cardini moemajale ja selle suurimale litsentsisaajale Ahlersile 5,7 miljoni euro suuruse trahvi ELi konkurentsioiguse rikkumise eest³⁶. Komisjon leidis, et Pierre Cardin ja Ahlers olid rikkunud ELi toimimise lepingu artiklit 101, piirates Pierre Cardini litsentsitud toodete passiivset müüki ELis ja piirates nende tarbijate hulka, kellele selliseid tooteid saaks müüa. Pierre Cardin ja Ahlers takistasid tarbijaid paremaid pakkumisi otsimast ja suuremast valikust kasu saamast, mis läbi nad killustasid ebaseaduslikult ühtset turgu.

2024. aastal uuris komisjon edasi ELi kodanikele muret tekitavat toidusektorit. Toidukaupade hinnatõus, mida kiirendab inflatsioon, aitab oluliselt kaasa elukalliduse kasvule ELis.

2024. aasta mais määras komisjon Mondelezile 337,5 miljoni euro suuruse trahvi piiriülese šokolaadi, küpsiste ja kohvitoodetega kauplemise takistamise eest³⁷. Mondelez oli sõlminud 22 kokkulepet, rikkudes ELi toimimise lepingu artiklit 101, ning kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit, rikkudes ELi toimimise lepingu artiklit 102.

2024. aasta jaanuaris võttis komisjon vastu vastuväited väidetava Norra lõhekartelli kohta³⁸. Enam kui pool maailmas tehistingimustes kasvatatud Atlandi lõhest on pärit Norrast ja selle peamised ostjad on ELi ettevõtjad. Komisjon kahtlustab, et Norra lõhetootjad võisid rikkuda ELi konkurentsieeskirju, leppides kokku konkurentsi moonutamises ELi turul seoses tehistingimustes kasvatatud Atlandi lõhe hetkemüügiga.

Komisjon jätkas ka jõupingutustega selle nimel, et ravimid oleksid kõigile taskukohased. Komisjoni tegevus konkurentsieeskirjade täitmise tagamisel, tänu millele säilis ja laienes ravivõimaluste valik

³⁴ Juhtum AT.40721 – Microsoft Teams ja juhtum AT.40873 – Microsoft Teams II.

³⁵ Juhtum AT.40728 – Corning.

³⁶ Juhtum AT.40642 – Pierre Cardin / Ahlers.

³⁷ Juhtum AT.40632 – Mondelez – kaubanduspiirangud.

³⁸ Juhtum AT.40606 – tehistingimustes kasvatatud Atlandi lõhe.

ning mis soodustas innovatsiooni uute ja paremate ravimite väljatöötamiseks, on kasulik riikide tervishoiusüsteemidele, apteekidele, patsientidele ja lõppkokkuvõttes tarbijatele üldiselt.

2024. aasta juulis muutis komisjon õiguslikult siduvaks kohustused, mille oli välja pakkunud Vifor seoses oma lähima konkurendi Pharmacosome müüdava intravenoosse rauapreparaadi Monofer väidetava halvustamisega³⁹. Vifor kohustus korraldama mitut kanalit kasutades laiaulatusliku teavituskampaania, et kaotada ja heastada Monoferi ohutuse kohta levitatud eksitavate sõnumite võimalikud tagajärjed. Samuti lubas Vifor mitte osaleda kümne aasta jooksul Monoferi ohutust halvustavas välises reklaamis ja meditsiinilises suhtluses.

2024. aasta oktoobris määras komisjon üleilmse haardega ravimifirmale Teva 462,6 miljoni euro suuruse trahvi, kuna Teva oli kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit, lükates edasi oma menukat hulgiskleroosi ravimit Copaxone (glatirameeratsetaat) mõjutava konkurentsi algust⁴⁰. Teval oli kuni 2015. aastani glatirameeratsetaadi aluspatent. Komisjon leidis, et Teva oli kunstlikult laiendanud glatirameeratsetaadi patendikaitset, luues hulga tootmisprotsessi ja doseerimiskorruga seotud teiseseid patente ning seejärel kasutades neid konkurentide vastu, mis tõi kaasa pikalevenivad kohtulahingud ja takistas konkureerivate ravimite turule sisenemist. Lisaks levitas Teva süstemaatiliselt eksitavat teavet konkureeriva toote ohutuse, tõhususe ja selle kohta, kas see on Copaxonega raviomaduste poolest samaväärne, et takistada konkureeriva toote turule sisenemist ja kasutuselevõttu. Teva kuritarvitas oma turgu valitsevat seisundit glatirameeratsetaadi turul Belgias, Tšehhis, Saksamaal, Itaalias, Madalmaades, Poolas ja Hispaanias. Teva konkurentsivastase käitumise ränka mõju kinnitab asjaolu, et kui konkureeriv toode sisenes turule, langesid glatirameeratsetaadi hinnad kuni 80 %.

³⁹ Juhtum AT.40577 – Vifor – intravenoossed rauapreparaadid.

⁴⁰ Juhtum AT.40588 – Teva – Copaxone.

Allikas: Euroopa Komisjon.

Määrus (EÜ) nr 1/2003 annab komisjonile õiguse teha nende ettevõtjate valdustes, keda kahtlustatakse ELi konkurentsieeskirjade rikkumises, etteteatamata kontrollle. 2024. aastal tegi komisjon etteteatamata kontrollle mitmes sektoris, nagu rehvid (kahel korral),⁴¹ andmekeskuse ehitus⁴² ja finantsteenused⁴³. 2024. aasta juunis määras komisjon ettevõtjatele International Flavors & Fragrances Inc. ja International Flavors & Fragrances IFF France SAS 15,9 miljoni euro suuruse trahvi, kuna nad takistasid komisjoni uurimist, kustutades kontrolli ajal mobiiltelefoni andmed⁴⁴.

2024. aastal tegid Euroopa Kohus ja Üldkohus mitu olulist kohtuotsust, mis on seotud komisjoni tegevusega konkurentsieeskirjade täitmise tagamise vallas, kinnitades mõnda komisjoni viimaste aastate kõige kaalukamat otsust.

Üldkohus jättis suures osas jõusse komisjoni poolt Qualcommile määratud trahvi

2019. aastal võttis komisjon vastu otsuse, mis sisaldas järeldust, et kiibistikke tootev ettevõtja Qualcomm on kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit, tarnides oma kahele põhikliendile, Huaweiile ja ZTE-le, universaalse mobiilsidesüsteemi (UMTS) kiibistikke alla omahinna, et kõrvaldada turult oma konkurent Icera. Komisjon määratles asjaomase turu kui UMTSi standardile vastavate autonoomsete ja integreeritud põhiriibistikke turu. Komisjon leidis, et Qualcomm oli sellel ülemaailmsel turul vähemalt 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2011 turu valitsevas seisundis, ning määras ettevõtjale trahvi suurusega 242 042 000 eurot. Oma kaebuses palus Qualcomm Üldkohtul tühistada tervikuna komisjoni otsus või

⁴¹ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_24_561 ja https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_24_3365.

⁴² Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_24_5926.

⁴³ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_24_4832.

⁴⁴ Juhtum AT.40882 – IFF – andmete eemaldamine.

vähendada oluliselt trahvisummat. Üldkohus jättis oma 18. septembri 2024. aasta otsusega Qualcommi vaide rahuldamata, välja arvatud palve, mis puudutas trahvi arvutamist. Üldkohus leidis, et komisjon oli kaldunud põhjendamatult kõrvale oma 2006. aasta trahvimissuunistes sätestatud metoodikast. Seepärast vähendas Üldkohus Qualcommile määratud trahvi 238 732 659 eurole⁴⁵.

Euroopa Kohus jättis jõusse komisjoni otsuse juhtumis Google Shopping

Komisjon leidis 2017. aastal tehtud otsuses, et Google oli oma üldotsingu tulemuste lehtedel eelistanud oma hinnavõrdlusvahendi tulemusi konkureerivate hinnavõrdlusvahendite tulemustele. Google paigutas oma tulemused koos foto ja tekstiga lehe algusesse spetsiaalsetesse kastikesse. Seevastu konkureerivate hinnavõrdlusvahendite otsingutulemused ilmusid lihtsalt üldiste tulemustena, mida kuvati siniste linkidena. Google toimis nii Euroopa Majanduspiirkonna 13 riigis. Komisjon jõudis järeldusele, et Google oli kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit, tõrjudes internetis kaupade üldotsingu ja spetsialiseeritud otsingu turgudel konkurente, ning määras talle 2 424 495 000 euro suuruse trahvi. Google ja tema emattevõtja Alphabet kaebasid komisjoni otsuse edasi Üldkohtusse. Üldkohus jättis oma 2021. aasta novembri otsusega vaide suures osas rahuldamata ja jättis trahvi jõusse. Google ja Alphabet kaebasid selle kohtuotsuse edasi, kuid ka Euroopa Kohus jättis komisjoni otsuse jõusse⁴⁶. Euroopa Kohus märkis, et põhimõtteliselt ei saa asjaolu, et turgu valitsev ettevõtja kohtleb oma tooteid või teenuseid soodsamalt, kui ta kohtleb oma konkurentide tooteid või teenuseid, pidada iseenesest kuritarvitamiseks. Samas leidis Euroopa Kohus, et arvestades asjaomase turu omadusi ja juhtumi konkreetseid asjaolusid, oli Google'i käitumine diskrimineeriv ega sisulise konkurentsi alla. Euroopa Kohus jättis komisjoni määratud trahvi jõusse.

Üldkohus tühistas komisjoni otsuse juhtumis Google AdSense

18. septembril 2024 tühistas Üldkohus komisjoni otsuse juhtumis Google AdSense⁴⁷. Komisjon leidis oma otsuses, et Google oli kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit, kasutades oma reklaamiplatvormi AdSense teenuslepingus ainuõiguslikkuse tingimust, asukohatingimust ja eelneva loa tingimust, et piirata või keelata konkureerivate teenuste reklaami kuvamist. Selle peale Google kõrvaldas need tingimused või muutis neid. Kuigi Üldkohus nõustus enamiku komisjoni järeldustega, tühistas ta komisjoni otsuse määrata Google'ile peaaegu 1,5 miljardi euro suurune trahv, kuna komisjon ei olnud võtnud nende kolme tingimuse ulatuse ja kestuse hindamisel arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid. Üldkohus jõudis järeldusele, et komisjon ei olnud tõendanud, et iga tingimus kujutas endast eraldiseisvat turgu valitseva seisundi kuritarvitamist ning et need tingimused koos moodustavad ühe ja vältava ELi toimimise lepingu artikli 102 rikkumise.

Ühinemiste kontroll

2024. aastal jätkas komisjon ühinemiste kontrolli eeskirjade täitmise tagamist, et kaitsta ettevõtjaid ja tarbijaid hinnatõusu eest, aga ka muude oluliste konkurentsiparameetrite, nagu kvaliteedi, valiku ja innovatsiooni halvenemise eest mitmes tähtsas ELi majanduse valdkonnas. Ühinemiste kontrolliga välditakse liigse turuvõimu tekkimist, turulepääsu piiramist ja turuletulijate kõrvaldamist ning toetatakse seeläbi komisjoni prioriteete.

⁴⁵ Kohtuotsus, Üldkohus, 18. september 2024, Qualcomm vs. komisjon, T-671/19.

⁴⁶ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 10. september 2024, Google ja Alphabet vs. komisjon (Google Shopping), C-48/22 P, ECLI:EU:C:2024:726.

⁴⁷ Kohtuotsus, Üldkohus, 18. september 2024, Google ja Alphabet vs. komisjon (Google AdSense for Search), T-334/19, ECLI:EU:C:2024:634.

Komisjon jätkas 2024. aastal aktiivselt ühinemiste kontrollimist. Komisjon võttis eri sektorites vastu 398 ühinemisotsust võrreldes 333 otsusega 2023. aastal. Enamik koondumistest (351) kiideti heaks lihtsustatud korras. Komisjon sekkus⁴⁸ kümnesse kavandatud omandamisse, millest kaheksa kiideti heaks tingimuslikult. 2024. aastal ühtki keeldu ei kehtestatud, kuid kahest teatatud ühinemisest loobuti ja teade võeti teises etapis tagasi⁴⁹. Juhtumid, mis päädisid kohustuste võtmisel põhineva heakskiitmisotsusega, on kokku võetud allpool, alustades kolmest juhtumist, mis lõpetati pärast põhjalikku uurimist.

2024. aasta veebruaris kiitis komisjon tingimuslikult heaks ettevõtja Asiana Airlines kavandatud omandamise ettevõtja Korean Air poolt⁵⁰. Komisjon oli mures, et tehing kahjustab konkurentsi ELi ja Lõuna-Korea vaheliste kauba õhuveo teenuste turul ning reisijate õhuveo teenuste turul neljal lennuliinil Souli ja teatavate ELi sihtkohtade vahel. Komisjoni tõstatatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks pakkus Korean Air, et võõrandab Asiana ülemaailmse kaubaveo ja teeb konkureerivale lennuettevõtjale T'Way kättesaadavaks vajalikud vahendid, et võimaldada tal alustada lende neljal kattuval lennuliinil.

2024. aasta juulis kiitis komisjon tingimuslikult heaks kavandatud ühiskontrolli omandamise ettevõtja ITA üle ettevõtja Lufthansa ning Itaalia majandus- ja rahandusministeeriumi (MEF) poolt⁵¹. Komisjoni tõstatatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks tegid Lufthansa ning Itaalia majandus- ja rahandusministeerium ettepaneku i) teha ühele või kahele konkureerivale lennuettevõtjale kättesaadavaks vajalikud vahendid, et võimaldada neil alustada vahemaandumiseta lende Rooma või Milano ja teatavate Kesk-Euroopa lennujaamade vahel, ning tagada, et ühel neist lennuettevõtjatest on juurdepääs ITA riigisisesele lennuvõrgule, et teha vahemaandumisega lende teatavate Kesk-Euroopa lennujaamade ja teatavate muude Itaalia linnade vahel kui Rooma ja Milano; ii) sõlmida konkurentidega lepinguid, et parandada nende konkurentsivõimet muret tekitavatel kaugmarsruutidel, näiteks koostöölepingute või teenindusaegade loovutamise kaudu, ning iii) anda parandusmeetmete võtjatele Itaaliat Kesk-Euroopa riikidega ühendavate lähimarsruutide jaoks Milano Linate lennujaama stardi- ja maandumisajad.

2024. aasta veebruaris kiitis komisjon tingimuslikult heaks ettevõtjate Orange ja MásMóvil kavandatud ühissettevõtte loomise Hispaanias⁵². Ettevõtjad pakkusid, et võõrandavad MásMóvilile kuuluva mobiilispektri kolmes sagedusallas (kaks kesksagedusala ja üks kõrgsagedusala) konkurendile Digi. See aitab Digil luua oma võrgu ja pakkuda ühissetevõttele tugevat konkurentsi. Lisaks sõlmivad ettevõtjad vabatahtliku riigisisese rändluslepingu. Seejärel saab Digi otsustada, kas ta soovib seda vabatahtlikku rändluslepingut kasutada.

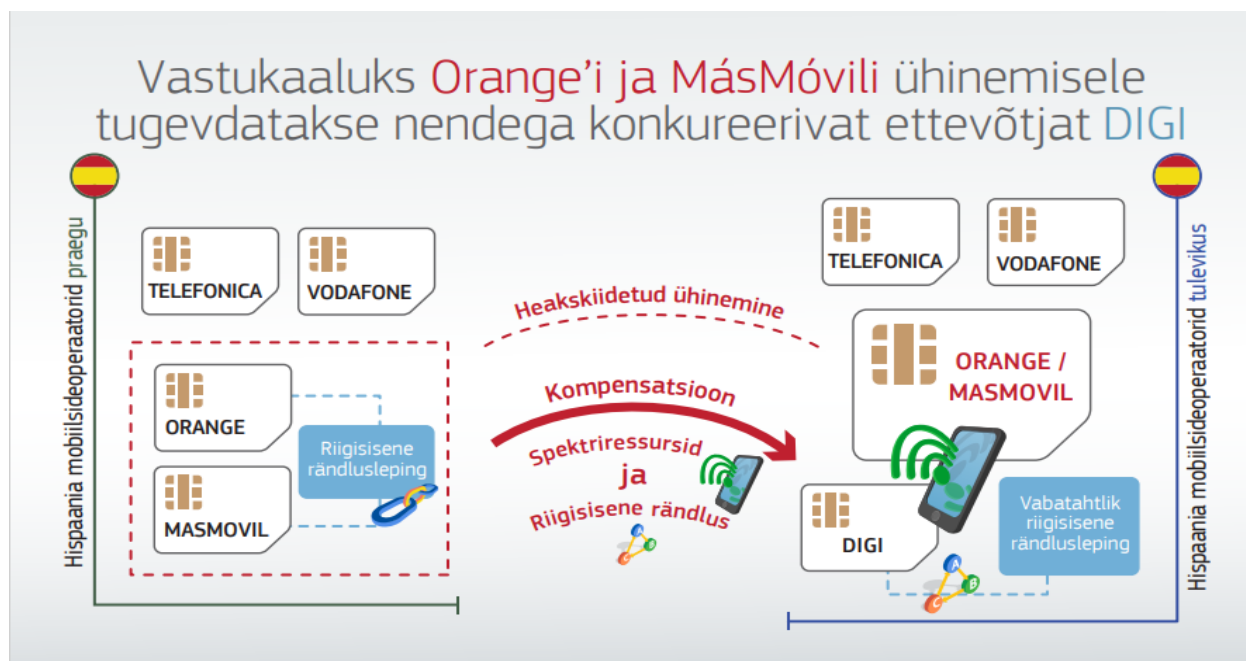
⁴⁸ Sekkumised ühinemisjuhtumitesse hõlmavad keelavaid otsuseid, ühinemise heakskiitmist tingimusel, et rakendatakse parandusmeetmeid, ning tagasisivõtmisi teises etapis.

⁴⁹ Juhtum M.10920 – Amazon/iRobot ja juhtum M.11109 – IAG / AIR EUROPA.

⁵⁰ Juhtum M.10149 – Korean Airlines / Asiana Airlines.

⁵¹ Juhtum M.11071 – Deutsche Lufthansa / MEF / ITA.

⁵² Juhtum M.10896 – Orange / MásMóvil / JV.

Allikas: Euroopa Komisjon.

Viis juhtumit lõpetati pärast esialgset uurimist, kus komisjon sidus oma heakskiitmise otsuse tingimusega, et teate esitanud tehinguosalised võtavad teatavaid kohustusi. 2024. aasta veebruaris kiitis komisjon tingimuslikult heaks ettevõtja Bolloré Logistics kavandatud omandamise ettevõtja CMA CGM poolt⁵³. Mõlemal ettevõtjal on ülemaailmses logistika- ja transpordisektoris oluline roll. Tehinguosalised tegid ettepaneku võõrandada kogu Bolloré Logisticsi tegevus Guadeloupe'il, Martinique'il, Saint Martinil ja Prantsuse Guajaanas ning mitmed võõrandatava tegevusega seotud varad Prantsusmaal. Selle eesmärk oli lahendada konkurentsiprobleemid, mis olid peamiselt seotud Prantsuse ülemereterritooriumide ja Prantsuse emamaa logistikaturuga.

2024. aasta juunis, pärast uurimise esimest etappi, kiitis komisjon tingimuslikult heaks ettevõtja Viatrix Euroopas toimuva käsimüügiravimite müügi kavandatud omandamise ettevõtja Cooper poolt⁵⁴. Komisjoni tõstatatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks kohustusid tehinguosalised loovutama imikutele mõeldud lahtistiga Bebegel ja kõrvavaigu eemaldamise tootega Otowaxol seotud õigused, omandiõigused ja huvid. Komisjon jõudis järeldusele, et loovutamistega lahendatakse konkurentsiprobleemid täielikult, luues uutele konkurentidele võimalused siseneda nende toodete turgudele ja neil turgudel elujõuliste konkurentidena laieneda.

2024. aasta augustis kiitis komisjon tingimuslikult heaks ettevõtja Viterra omandamise ettevõtja Bunge poolt⁵⁵. Tegemist on kahe üleilmse haardega põllumajandusettevõtjaga, kes tegutsevad kogu põllumajanduse väärtusahelas alates põllukultuuride hankimisest kuni toiduainete, sööda ja

⁵³ Juhtum M.11143 – Bolloré Logistics / CMA CGM.

⁵⁴ Juhtum M.11383 – Viatrix/Cooper.

⁵⁵ Juhtum M.11204 – Bunge/Viterra.

kütusetoodete tarnimiseni. Komisjoni uurimine näitas, et Bunge ja Vittera rakendavad märkimisväärselt turuvõimu tarneahela algusosas tegutsevate põllumajandustootjate ning tarbijate suhtes kogu rapsi- ja päevalilleseemne väärtusahelas Kesk-Euroopas. Komisjoni heakskiidu tingimus oli Vittera loobumine hankimis-, töötlemis- ja rafineerimisvaradest ja töötajatest Ungaris ja Poolas.

2024. aasta oktoobris kiitis komisjon tingimuslikult heaks ettevõtja Courir omandamise ettevõtja JD Sports poolt⁵⁶. Mõlemad ettevõtjad on mitut kaubamärki müüvad spordikaupade, täpsemalt vabaajajalatsite ja -rõivaste jaemüüjad, kes tegutsevad mitmes EMP riigis. Komisjon leidis, et ühinemine tooks kaasa suure ühise turuosa mitmel kohalikul turul Prantsusmaal ja Portugalis, mille tulemuseks oleks väiksem konkurent, kõrgemad hinnad ja tarbijate väiksemad valikuvõimalused neil turgudel. Komisjoni heakskiidu tingimus oli kõigi Portugalis asuvate Couriri kaupluste ja mitme Prantsusmaa kohalikel turgudel asuva kaupluse võõrandamine ettevõtjale Snipes, kes on tehinguosaliste otsene konkurent.

2024. aasta oktoobris kiitis komisjon tingimuslikult heaks ettevõtja EQOS omandamise ettevõtja Eiffage poolt⁵⁷. EQOS ja Eiffage, kelle peakorterid on vastavalt Saksamaal ja Prantsusmaal, tegelevad raudtee kaugliinide kontaktliinide ja kontaktõhuliinide paigaldamise ja hooldamisega, sealhulgas Belgias. Komisjon leidis, et ühinemine tooks kaasa kõrgemad hinnad, madalama kvaliteedi ja vähem innovatsiooni, mis kahjustaks raudteetaristu haldamist Belgias ja lõppkokkuvõttes tarbijaid. Otsuse tingimuseks oli EQOS Belgiumi võõrandamine. See võimaldab sõltumatul ettevõtjal tegutseda turul uue konkurentsipakkujana. 2024. aasta detsembris kiitis komisjon EQOS Belgiumi ostjana heaks raudteetaristu sektoris tegutseva Belgia ettevõtja Stadsbader.

Üldkohus jättis jõusse komisjoni otsuse, millega lubati Vodafone'il omandada Liberty Globali telekommunikatsioonitegevus Saksamaal, Tšehhi Vabariigis, Ungaris ja Rumeenias

2019. aasta juulis kiitis komisjon tingimuslikult heaks ettevõtja Liberty Global omandamise ettevõtja Vodafone poolt. Tehing seisnes ainukontrolli omandamises tele- ja interneti lairibaühenduse teenuseid osutava ettevõtja Unitymedia üle Saksamaal. Kolm Saksamaa ettevõtjat – Deutsche Telekom, Tele Columbus ja NetCologne – kaebasid komisjoni otsuse edasi. Üldkohus lükkas kaebuse tagasi. Komisjon oli oma otsuses leidnud, et enne tehingut ei olnud ühinevad ettevõtjad Saksamaa telesignaali edastamise teenuste jaemüügi turgudel ei tegelikud ega ka potentsiaalsed konkurendid. Üldkohus kinnitas seda ja seega võis komisjon õiguspäraselt järeldada, et koondumine ei takistanud märkimisväärselt tõhusat konkurentsi.

Euroopa Kohus tühistas komisjoni otsused juhtumis Illumina/GRAIL

Üldkohtu otsuse tühistamisega tühistas Euroopa Kohus oma 3. septembri 2024. aasta otsusega⁵⁸ komisjoni otsuse⁵⁹ uurida ettevõtja Illumina omandamist ettevõtja GRAIL poolt ELi ühinemismääruse artikli 22 lõike 3 alusel⁶⁰. Lähtudes hea halduse põhimõttest, tühistas komisjon seejärel kõik otsused,

⁵⁶ Juhtum M.11159 – JD Sports / Groupe Courir.

⁵⁷ Juhtum M.11577 – Eiffage/Eqos.

⁵⁸ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 3. september 2024, Illumina ja Grail vs. komisjon, C-611/22 P ja C-625/22, ECLI:EU:C:2024:677.

⁵⁹ 2021. aasta märtsis soovis Prantsusmaa konkurentsiamet juhtumi, mis käsitles Illumina kavandatud omandamist GRAILi poolt, anda üle komisjonile vastavalt ühinemismääruse artiklile 22. 19. aprillil 2022 võttis komisjon vastu artikli 22 kohase üleandmistaoitluse. Seejärel ühinesid üleandmistaoitlusega Madalmaade, Belgia, Kreeka, Islandi ja Norra konkurentsiasutused.

⁶⁰ Juhtum M.10188 – Illumina/GRAIL.

mille ta oli teinud eeldusel, et tal on pädevus uurida Illumina ja GRAILi ühinemist⁶¹. 2022. aasta septembris oli komisjon tõestanud kavandatud tehingu kartuses, et sellel võib olla märkimisväärne konkurentsivastane mõju, mis pärsiks innovatsiooni ja vähendaks valikuvõimalusi vereanalüüsipõhiste vähi varajase avastamise testide turul.

Euroopa Kohus leidis, et „komisjonil ei ole õigust julgustada liikmesriikide konkurentsiasutusi Euroopa mõõtmata kavandatud koondumiste juhtumeid üle andma ega võtta vastu nende üleandmise taotlusi, kui asjaomased asutused ei ole oma riigisisese õiguse alusel pädevad neid kavandatud koondumisi uurima“.

Kooskõlas selle kohtuotsusega tühistas komisjon oma 2021. aasta suunised ELi ühinemismääruse artikli 22 kohta, milles julgustati liikmesriike teatavat liiki juhtumeid üle andma, isegi kui need ei vasta ELi ühinemiste kontrolli käibekünnistele. Lisaks märkis komisjon, et ta võtab edaspidi liikmesriigi ühinemismääruse artikli 22 kohase üleandmise taotlusi vastu üksnes juhul, kui liikmesriik on pädev uurima koondumist oma riigisiseste õigusnormide alusel või kui liikmesriigil puudub ühinemiste kontrolli kord. Komisjon märkis ka, et ta kaalub edasisi meetmeid selle tagamiseks, et tal oleks võimalik läbi vaadata juhtumid, kus kavandatud ühinemine võib avaldada negatiivset mõju konkurentsile ELis, kuid ei vasta ELi ühinemismääruse teatamiskünnistele⁶².

Riigiabi kontroll

Investeeringud digitaristusse, -tehnoloogiasse ja -teenustesse on olulised majanduskasvu edendajad nii digisektoris kui ka majanduses tervikuna. Need investeeringud on vajalikud selleks, et saavutada digikümneni poliitikaprogrammis⁶³ kindlaks määratud poliitikaeesmärgid. Riigi toetus digivaldkonnas suure riskiga investeeringute tegemiseks võib olla vajalik turutõrgete kõrvaldamiseks (st kui üksnes erainvesteeringutele lootma jäädes oleks investeeringute tase ühiskondlikust seisukohast liiga madal).

2024. aasta aprillis kiitis komisjon heaks Slovakkia kava, mille eesmärk on hüvitada maapealse digitaaltelevisiooni võrguoperaatorile Towercom otsesed kulud, mis on seotud 700 MHz sagedusala vabastamisega⁶⁴. Towercom saab hüvitiseks 11,7 miljonit eurot. See tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusest vabastada 2020. aasta juuniks 700 MHz sagedusala mobiilside jaoks⁶⁵ ja võimaldada maapealse digitaaltelevisiooni operaatoritele piisav hüvitis kooskõlas riigiabi eeskirjadega.

2024. aasta mais kiitis komisjon heaks Itaalia 2 miljardi euro suuruse riigiabimeetme, millega toetatakse ettevõtjat STMicroelectronics ränikarbiidist toiteseadmete jaoks integreeritud kiipide tootmise tehase ehitamisel ja käitamisel Sitsiilias Catanias⁶⁶. Projekt tugineb tehnoloogiale, mis on välja töötatud ja mida arendatakse mikroelektroonikaga seotud teadusuuringutele ja innovatsioonile

⁶¹ Täpsemalt: i) 22. juulil 2021 vastu võetud otsus, millega algatati uurimise teine etapp seoses GRAILi kavandatud omandamisega Illumina poolt (M.10188); ii) 6. septembril 2022 vastu võetud otsus, millega keelati GRAILi omandamine Illumina poolt (M.10188); iii) kaks otsust ajutiste meetmete kohta, mis võeti vastu 29. oktoobril 2021 (M.10493) ja 28. oktoobril 2022 (M.10938); iv) 12. oktoobril 2023 vastu võetud taastemeetmete otsus, millega nõuti, et Illumina lõpetaks GRAILi omandamise (M.10939), ning v) 12. juulil 2023 vastu võetud otsus, millega määrati Illuminalle ja GRAILile trahv ühinemise elluviimise eest, enne kui komisjon selle heaks oli kiitnud (M.10483).

⁶² Juhtiva asepresidendi Vestageri 3. septembri 2024. aasta avaldus, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_24_4525.

⁶³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta otsus (EL) 2022/2481, millega luuakse digikümneni poliitikaprogramm 2030.

⁶⁴ Juhtum SA.55953 – Slovakkia – 700 MHz sagedusala vabastamisest tulenevate kulude hüvitamine Towercomile.

⁶⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta otsus (EL) 2017/899 470–790 MHz sagedusala kasutamise kohta liidus (ELT L 138, lk 131).

⁶⁶ Juhtum SA.107594 – Itaalia – Catania Campus – STMicroelectronics S.r.l.

keskenduvate üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide raames⁶⁷. Meetmega tugevdatakse ELi varustuskindlust, vastupanuvõimet ja digitaalset suveräänsust pooljuhitehnoloogia valdkonnas kooskõlas teatises „Kiibimäärus Euroopa jaoks“ kehtestatud eesmärkidega⁶⁸.

Mõnel juhul jõudis komisjon järeldusele, et toetusmeetmed ei ole kooskõlas ELi riigiabi eeskirjadega.

Näiteks hindas komisjon 2024. aastal Rumeenia ümberkorralduskava ettevõtja Blue Air jaoks. Rumeenia lennuettevõtja Blue Air on olnud alates 2019. aastast rahalistes raskustes. 2020. aastal andis Rumeenia riikliku tagatise, et hüvitada lennuettevõtjale koroonaviirusest otseselt põhjustatud kahju, ja riikliku tagatise päästmislaenule. Raskustes olevale ettevõtjale antava riikliku toetusega peab kaasnema toimiv kava, millega tagatakse toetusesaaja pikaajaline elujõulisus. 2024. aasta veebruaris jõudis komisjon järeldusele, et Blue Airi puhul rakendatud ümberkorralduskava ei olnud kooskõlas ELi riigiabi eeskirjadega⁶⁹.

2024. aasta juunis jõudis komisjon järeldusele, et Ungari kava, millega toetatakse uue autoosade tehase ehitamist Észak Magyarországis, ei ole kooskõlas ELi riigiabi eeskirjadega⁷⁰. Regionaali peab innustama ettevõtjat tegelema lisategevusega ebasoodsas olukorras olevas piirkonnas ning see nõue ei olnud kõnealusel juhul täidetud. Komisjon jõudis järeldusele, et Ungari ei ole tõendanud, et abil on abisaaja jaoks määrav tähtsus Ungarisse investeerimise otsuse tegemisel.

2024. aasta aprillis jõudis komisjon järeldusele, et investeerimistoetus, mida Tšehhi oli 2017. ja 2018. aastal andnud oma teatavatele suurtele põllumajandusettevõtjatele, ei olnud kooskõlas ELi riigiabi eeskirjadega⁷¹. Tšehhi peab siseturuga kokkusobimatu riigiabi tagasi nõudma. Abi põhines endisel põllumajanduse grupierandi määruel,⁷² mille kohaselt võib abi anda üksnes VKEdele. Tšehhi ametiasutused liigitasid mõne abisaaja ekslikult VKEks, ehkki nad olid tegelikult suurettevõtjad.

Üks peamisi konkurentsivõime suurendajaid on innovatsioon. Riigiabi eeskirjad võimaldavad liikmesriikidel toetada avaliku sektori vahenditest tiptasemel tehnoloogia arendamist. Selle jaoks kasutatakse üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte. Need võimaldavad liikmesriikidel koondada oma ressursse ELile ühist huvi pakkuvatesse strateegilistesse sektoritesse ja tehnoloogiatesse, eelkõige sektorites, kus turud üksi ei anna soovitud tulemust.

⁶⁷ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_18_6862 ja https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_23_3087.

⁶⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/1781, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa pooljuhiökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2021/694 (kiibimäärus) (ELT L 229, 18.9.2023, lk 1).

⁶⁹ Juhtum SA.62829 – Rumeenia – Blue Air.

⁷⁰ Juhtum SA.63470 – Ungari – LIP – investeringuteks ette nähtud regionaali ettevõtjale Rubin NewCo 2021 Kft.

⁷¹ Juhtumid SA.50787 ja SA.50837 – Tšehhi – abi viljapuuadade ümberkorraldamiseks ning abi tilkkastmissüsteemide rajamiseks viljapuuadadesse, humalapõldudele, viinamarjaistandustesse ja puukoolidesse.

⁷² Komisjoni 25. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 702/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 1.7.2014, lk 1–75).

Komisjon tegi üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide Euroopa ühisfoorumil (JEF-IPCEI) liikmesriikidega tihedat koostööd, et parandada ja kiirendada uute üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide kavandamise ja hindamise protsessi⁷³.

Üleeuroopalist huvi pakkuvad tähtsad projektid tervishoiu ja ravimite valdkonnas

2024. aasta mais kiitis komisjon heaks esimese üleeuroopalist huvi pakuva tähtsa projekti (IPCEI), et toetada teadusuuringuid, innovatsiooni ja esmakordset tööstuslikku kasutuselevõttu tervishoiutoodete valdkonnas ning uuenduslikke ravimite tootmisprotsesse (IPCEI Med4Cure)⁷⁴. See projekt aitab saavutada Euroopa terviseeliidu eesmärgesid, keskendudes haigustele, mille jaoks ei ole rahuldavaid ennetus- või ravivahendeid. Samuti suurendab see ELi valmisolekut tekkivateks terviseohtudeks. Projektist teatasid ühiselt kuus liikmesriiki. Liikmesriigid annavad projekti jaoks kuni 1 miljardit eurot avaliku sektori vahendeid, millele eeldatavasti lisandub 5,9 miljardit eurot erasektori investeeringuid. Projekti Med4Cure raames viivad projekte ellu 13 ettevõtjat, sealhulgas üheksa VKEd.

Allikas: Euroopa Komisjon.

3.2. Rohepöörde toetamine

Konkurentsipoliitika aitab saavutada ELi keskkonna- ja kliimaeesmärgesid, nagu ELi majanduse süsinikuheite vähendamine ja transpordisektori üleminek fossiilkütustelt alternatiivkütustele.

⁷³ Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/ipcei/joint-european-forum-ipcei_en.

⁷⁴ Juhtumid SA.105088 – Belgia; SA.104974 – Prantsusmaa; SA.105126 – Ungari; SA.105085 – Itaalia; SA.105097 – Slovakkia; SA.105098 – Hispaania, taaste- ja vastupidavusrahastu – tervist käsitlev üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt (Med4Cure).

Konkurentsioiguse järgimise tagamisega aidatakse ellu viia Euroopa rohelist kokkulepet,⁷⁵ hoides turud tõhusad, õiglased ja uuenduslikud.

Konkurentsieeskirjade täitmise tagamine

Komisjon jätkas 2024. aastal võitlust rohepööret takistava konkurentsivastase turukäitumise vastu. On oluline minna maanteetranspordilt üle keskkonnahoidlikumatele transpordiliikidele. CO₂ jalajälge vähendab eelkõige raudteetransport, mistõttu ei ole seda üleminekut võimalik saavutada ilma tõhusate, konkurentsivõimeliste ja atraktiivsete raudteeveeteenusteta.

2024. aasta oktoobris määrati turgu valitsevatele Tšehhi ja Austria raudtee-ettevõtjatele České dráhy (ČD) ja Österreichische Bundesbahnen (ÖBB) ELi konkurentsieeskirjade rikkumise eest 48,7 miljoni euro suurune trahv⁷⁶. ČD ja ÖBB osutavad Tšehhis ja Austrias raudtee-reisijateveo teenuseid. ČD ja ÖBB tegid kokkumängu, et takistada uuel turuletulijal RegioJetil osta ÖBB-lt kasutatud vaguneid, mida RegioJet vajas konkurensi pakkumiseks. RegioJeti turult tõrjumiseks vahetasid ČD ja ÖBB konfidentsiaalset teavet müüginenetluste, pakkumiste ja teiste pakkujate huvi kohta, st kasutasid veeremi müügi puhul ebaausaid võtteid, et kasutatud vagunid saaks osta RegioJeti asemel ČD.

2024. aasta jaanuaris muutis komisjon õiguslikult siduvaks Renfe pakutud kohustused, avades seeläbi konkurentsile rongipiletite internetimüügi Hispaanias⁷⁷. Komisjon jõudis järeldusele, et Renfe pakutud kohustused lahendasid tema esialgse mure, et Renfe võis olla rikkunud ELi toimimise lepingu artiklit 102, olles keeldunud edastamast kolmandate isikute piletimüügiplatvormidele kogu oma sisu ja reaajas andmeid. Renfe võetud kohustused avavad konkurensi Hispaania rongipiletite internetimüügis, aidates muuta raudteeteenused taskukohasemaks ja edendades keskkonnahoidlike transpordivahendite kasutamist.

Ühinemiste kontroll

2024. aastal uuris komisjon mitut keskkonnahoidliku tehnoloogia ja kestlikkuse alaste jõupingutustega seotud ühinemist ja ülevõtmist sellistes sektorites nagu taastuvenergia,⁷⁸ elektrisõidukite laadimisjaamad⁷⁹ ja biokütused⁸⁰.

2024. aasta augustis kiitis komisjon heaks kahe ühisettevõtte loomise kolme Prantsusmaal asuva ettevõtja – Erameti, Suez RV France'i ja TFINi – poolt⁸¹. Nende kolme emaettevõtja tegevusvaldkonnad on vastavalt metallide kaevandamine ja eraldamine, vee- ja jäätmekäitlusteenused ning suletud ahelaga ringlussevõtu lahendused sõiduki kasutusea igas etapis. Tehing puudutas peamiselt elektrisõidukite liitumioonakude ja nende tootmisjääkide ringlussevõttu.

⁷⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

⁷⁶ Juhtum AT.40401 – kasutatud veerem.

⁷⁷ Juhtum AT.40735 – Renfe – rongipiletite internetimüük Hispaanias.

⁷⁸ Juhtum M.11632 – Alten/Worldgrid.

⁷⁹ Juhtum M.11745 – Die Schweizerische Post / Fenaco/PowerUp JV.

⁸⁰ Juhtum M.11639 – Enilive / LG Chem / JV.

⁸¹ Juhtum M.11371 – Eramet/Suez RV/TFIN/JV.

2024. aasta oktoobris kiitis komisjon tingimusteta heaks Ateena börsil noteeritud Kreeka taastuvenergiaettevõtte Terna kavandatud omandamise Araabia Ühendemiraatide ettevõtja Masdar poolt⁸². Masdar on taastuvenergia ja kestliku arengu valdkonnas tegutsev ettevõtja, kes arendab energia, vee, linnaarenduse ja puhta tehnoloogiaga seotud lahendusi kogu maailmas.

Riigiabi kontroll

Selleks et toetada ELi majanduse keskkonnahoidlikumaks muutmist, tuleb kaasata märkimisväärsed rahalisi vahendeid, peamiselt eraallikatest, vajaduse korral stimuleerides ja/või täiendades neid vahendeid avaliku sektori vahenditega. Kehtivad riigiabi kontrolli eeskirjad pakuvad liikmesriikidele mitmeid võimalusi rahastada algatusi, mis aitavad vähendada majanduse süsinikuheidet ja muuta majanduse keskkonnahoidlikumaks.

2024. aastal kiitis komisjon heaks 51 riigiabimeedet,⁸³ mille eesmärk on kiirendada rohepööret eri sektorites. Need meetmed hõlmavad märkimisväärselt toetust taastuvenergiaprojektide, tööstuse süsinikuheite vähendamiseks tehtavate jõupingutuste ja keskkonnahoidliku liikuvuse algatuste jaoks. Näiteks on heakskiidetud riigiabimeetmetega toetatud taastuvenergia, nagu tuule- ja päikeseenergia laiemat kasutamist, väheste süsinikuheidetega tehnoloogia kasutuselevõttu tööstuslikus tootmises ning kestlike transpordilahenduste, sealhulgas elektrisõidukite taristu ja vesinikupõhise liikuvuse arendamist. Need algatused mitte üksnes ei aita saavutada kliimanetraalsust, vaid suurendavad ka majanduslikku vastupanuvõimet ja konkurentsivõimet ELis.

2024. aasta novembris otsustas komisjon, et Saksamaa 1,9 miljardi euro suurune riigiabimeede, millega toetatakse ettevõtjat DB Cargo,⁸⁴ on päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antavat abi käsitlevate ELi suuniste alusel hinnatuna kooskõlas ELi riigiabi eeskirjadega⁸⁵. DB Cargo, täielikult riigi omandis oleva ettevõtja Deutsche Bahn (DB) tütarettevõtja, on suuruse ja käibe poolest juhtiv ELi raudteekaubaveo ettevõtja. Abi kokkusobivuse hindamisel võttis komisjon arvesse raudteekaubaveo suurt tähtsust autovedude vähem heidet tekitava kestliku alternatiivina ja raudteekaubaveo hädavajalikkust logistikaahelate ökoloogilisel ümberkujundamisel.

Puhta tehnoloogia valdkonnas innovatsiooni elavdamiseks ning energia- ja ressursitõhususe suurendamiseks võib kavandada üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte. Sellega seoses kiitis komisjon heaks üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti Hy2Infra.

Üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt vesinikutaristu valdkonnas

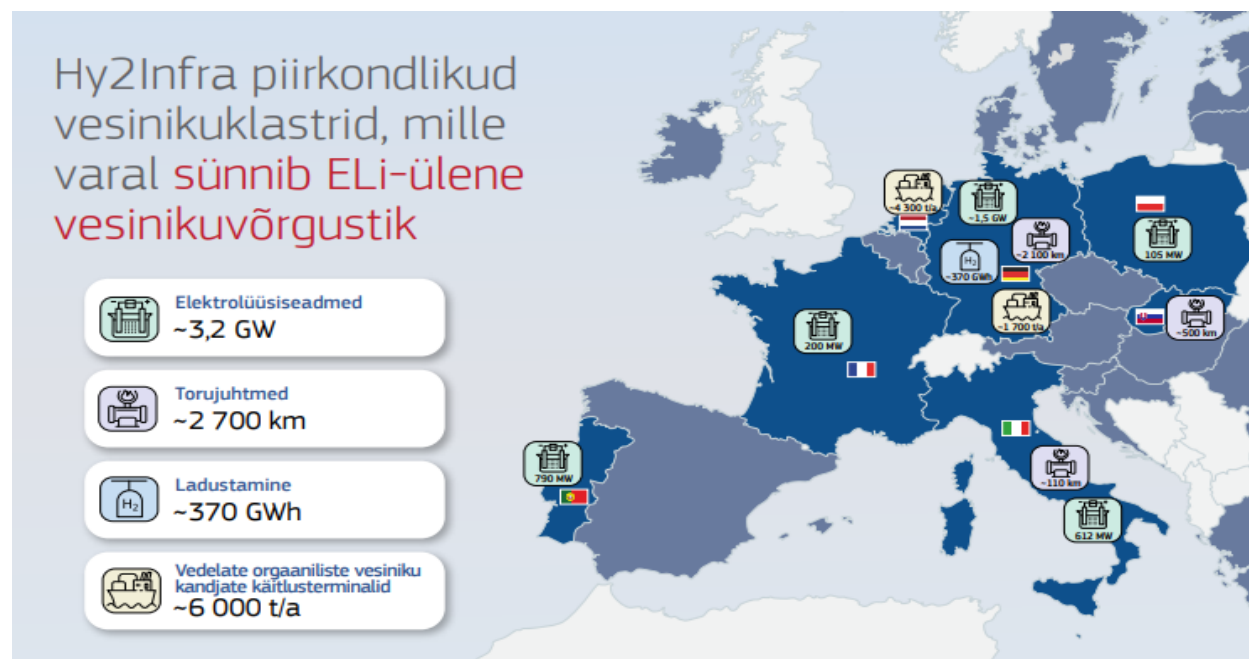
⁸² Juhtum M.11634 – Masdar/Terna.

⁸³ See arv ei hõlma üldise grupierandi määru alusel antud abi.

⁸⁴ Juhtum SA.50952 – Saksamaa – väidetavad riigiabimeetmed DB Cargo kasuks.

⁸⁵ Komisjoni teatis „Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1–28).

2024. aasta veebruaris kiitis komisjon heaks üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti (IPCEI), millega toetatakse vesinikutaristut (IPCEI Hy2Infra)⁸⁶. Seitse liikmesriiki annavad projekti jaoks kuni 6,9 miljardit eurot avaliku sektori vahendeid, millele eeldatavasti lisandub 5,4 miljardit eurot erasektori investeeringuid. Selle üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti raames osaleb 33 projektis 32 ettevõtjat, kes tegutsevad ühes või mitmes liikmesriigis, sh VKEd. Hy2Infra suurendab taastuvallikatest toodetud vesiniku tarnimist, vähendades sõltuvust maagaasist. Sellega aitab see projekt saavutada Euroopa rohelise kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ eesmärgi.

Allikas: Euroopa Komisjon.

Üleeuroopalist huvi pakkuvad tähtsad projektid vesiniku väärtusahelas

2024. aasta mais kiitis komisjon heaks üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti (IPCEI), et toetada teadusuuringuid, innovatsiooni ja esmakordset tööstuslikku kasutuselevõttu vesiniku väärtusahelas (IPCEI Hy2Move)⁸⁷. Seitse liikmesriiki annavad projekti jaoks kuni 1,4 miljardit eurot avaliku sektori vahendeid, millele eeldatavasti lisandub 3,3 miljardit eurot erasektori investeeringuid. Selle üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti raames viivad 11 ettevõtjat, kes tegutsevad ühes või mitmes liikmesriigis (sh VKEd ja idufirmad), ellu 13 projekti. Projekt Hy2Move aitab saavutada ELi eesmärgi vähendada liikuvus- ja transpordisektori heitkoguseid 90 %, et EL saaks muutuda 2050. aastaks kliimaneutraalseks.

⁸⁶ Juhtumid SA.102821 – Prantsusmaa; SA.102825 – Saksamaa; SA.102815 – Itaalia; SA.102807 – Madalmaad; SA.102810 – Poola; SA.103494 – Portugal; SA.102811 – Hispaania, taaste- ja vastupidavusrahastu – vesinikutaristut käsitlev üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt (Hy2Infra).

⁸⁷ Juhtumid SA.104442 – Eesti; SA.104668 – Prantsusmaa; SA.104676 – Saksamaa; SA.104453 – Itaalia; SA.104440 – Madalmaad; SA.104434 – Slovakkia; SA.104435 – Hispaania, taaste- ja vastupidavusrahastu – vesinikupõhist liikuvust ja transporti käsitlev üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt (Hy2Move).

Allikas: Euroopa Komisjon.

2024. aasta veebruaris kiitis komisjon heaks Saksamaa 1,3 miljardi euro suuruse riigiabimeetme,⁸⁸ tuginedes kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunistele⁸⁹. Selle meetmega, mida rahastatakse osaliselt taaste- ja vastupidavusrahastust, toetatakse ettevõtjat ArcelorMittal oma teatavate terasetootmisprotsesside süsinikuheite vähendamisel. Riigiabikava aitab saavutada ELi vesinikustrateegias, Euroopa rohelises kokkuleppes ja rohelise kokkuleppe tööstuskavas sätestatud eesmärke. Lisaks vähendab meede sõltuvust Venemaa fossiilkütustest ja kiirendab rohepööret kooskõlas kavaga „REPowerEU“.

Samuti kiitis komisjon 2024. aasta juunis kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suuniste alusel heaks Rootsi 265 miljoni euro suuruse meetme, mida rahastatakse osaliselt taaste- ja vastupidavusrahastust. Meetmega toetatakse ettevõtjat H2GS AB võimsa keskkonnasäästliku terasetehase rajamisel⁹⁰. Lisaks kiitis komisjon 2024. aasta oktoobris heaks Rootsi 128 miljoni euro suuruse meetme, et toetada ettevõtjat SSAB terasetootmise süsinikuheite vähendamisel. Meetme eesmärk on kiirendada üleminekut elektrifitseeritud terasetootmisele SSABi Rootsis asuvates terasetehastes ja aidata kaasa terase väärtusahela keskkonnahoidlikumaks muutmisele⁹¹. See riigiabimeede on kooskõlas ELi eesmärgiga saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus.

⁸⁸ Juhtum SA.104898 – Saksamaa, taaste- ja vastupidavusrahastust – ArcelorMittal (Bremen & Eisenhüttenstadt).

⁸⁹ Komisjoni teatis „Kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised alates aastast 2022“ (ELT C 80, 18.2.2022, lk 1–89).

⁹⁰ Juhtum SA.110031 – Rootsi – võimsa keskkonnasäästliku terasetehase rajamine Rootsis.

⁹¹ Juhtum SA.109640 – Rootsi – toetus ettevõtjale SSAB Luleå üleminekuks süsinikneutraalsele släabide tootmisele.

2024. aasta aprillis kiitis komisjon regionaalabi suuniste alusel heaks Slovakkia riigiabimeetme, millega toetatakse töökohtade loomist, regionaalarengut ja Euroopa rohelist kokkulepet. Riigiabi suurus on 267 miljonit eurot⁹². Investeerimisabiga toetatakse elektriliste sõiduautode tootmise tehase rajamist Ida-Slovakkias Valalikys.

2024. aasta aprillis kiitis komisjon teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistiku⁹³ alusel heaks Prantsusmaa 300 miljonit euro suuruse riigiabimeetme⁹⁴. Meetmega toetatakse ettevõtja Electricité de France tütarettevõtjat Nuward väikeste moodultuumareaktorite uurimisel ja arendamisel.

2024. aasta juulis kiitis komisjon ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku alusel heaks Prantsusmaa riigiabikava, millega toetatakse 20 aasta jooksul avamere tuuleenergia kasutuselevõttu, toetades sel moel üleminekut kliimanetraalsele majandusele. Selle kava eelarve on 10,82 miljardit eurot⁹⁵.

2024. aastal kiitis komisjon ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku alusel heaks 902 miljonit eurot investeerimisabi ettevõtjale Northvolt elektrisõidukite akude tehase ehitamiseks⁹⁶. Ilma abita oleks ettevõtja investeerinud Ameerika Ühendriikidesse, mitte ELi.

2024. aasta mais kiitis komisjon kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suuniste alusel heaks 3,2 miljardi euro suuruse Tšehhi abikava, millega toetatakse elektri tootmist uutes ja ajakohastatud suure tõhususega soojus- ja elektrienergia koostootmise jaamades⁹⁷. Kava aitab taotleda Tšehhi riikliku energia- ja kliimakava, Euroopa rohelse kokkuleppe ja ELi energiatõhususe eesmärgi.

3.3. Inimeste hüvanguks toimiva majanduse toetamine

Finantsteenuste sektor

2022. aastal jõudis komisjon esialgsele järeldusele, et Apple piirab oma turgu valitsevat seisundit kuritarvitades konkurentsi iOS-seadmete mobiilimaksete⁹⁸ turul, võimaldades juurdepääsu kauplustes maksete tegemiseks kasutatavale iPhone'i viipemaksete funktsioonile vaid Apple Payle⁹⁹. 2024. aasta juulis leidis komisjon, et Apple'i pakutud kohustused lahendavad komisjoni esialgse mure, ja muutis need kohustused õiguslikult siduvaks. Apple kohustus võimaldama konkurentidele juurdepääsu

⁹² Juhtum SA.103740 – Slovakkia – investeringuteks ettenähtud regionaalabi ettevõtjale Volvo Car Slovakia s.r.o.

⁹³ Komisjoni teatis „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik“ (ELT C 414, 28.10.2022, lk 1–38).

⁹⁴ Juhtum SA.106964 – Prantsusmaa – toetus Nuwardi projekti kolmandale etapile.

⁹⁵ Juhtum SA.109161 – Prantsusmaa – ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku kohane Prantsusmaa toetuskava kahe avamere tuulepargi jaoks, millest üks asub Atlandi ookeani lõunaosas ja teine Normandia ranniku lähedal (Centre Manche 2).

⁹⁶ Juhtum SA.107936 – Saksamaa – abi ettevõtjale Northvolt Germany GmbH.

⁹⁷ Juhtum SA.108368 – Tšehhi – toetus elektri tootmiseks suure tõhususega soojus- ja elektrienergia koostootmise jaamades.

⁹⁸ Mobiilimaksete rakendus on digitaalne vahend krediit-, deebet-, ID- ja kinkekaartide salvestamiseks, mis võimaldab kasutada ostude tegemisel füüsilise kaardi asemel mobiilset nutiseadet.

⁹⁹ Juhtum AT.40452 – Apple – mobiilimaksed.

iPhone'i viipemaksete (lähiväljaside¹⁰⁰) tehnoloogiale, andes sellega iPhone'i kasutajatele võimaluse valida mitme turvalise ja uuendusliku mobiilimakse vahel¹⁰¹.

Allikas: Euroopa Komisjon.

2024. aastal uuris komisjon mitut **ühinemist finantsteenuste sektoris**. Näiteks 2024. aasta märtsis kiitis komisjon heaks ühisettevõtte loomise Prantsusmaal asuvate ettevõtjate Worldline ja Crédit Agricole poolt¹⁰². Ühisettevõtte hakkab Prantsusmaal osutama Prantsuse ja välisriikide kauplejatele maksetehingute vastuvõtmise teenuseid ja aktseptiteenust¹⁰³. 2024. aasta juunis kiitis komisjon heaks ettevõtja Alpha Bank Romania üle ainukontrolli omandamise ettevõtja UniCredit poolt¹⁰⁴. Tehing oli seotud mitmesuguste Rumeenias pakutavate pangandus- ja finantsteenustega, nagu jae- ja äripangandusteenused ning finantsturuteenused.

2024. aastal andis komisjon loa pikendada või rakendada uuesti teatavaid olemasolevaid **riigiabi kavasid, mis võimaldavad liikmesriikidel anda abi raskustes olevate finantsettevõtete restruktureerimiseks või nõuetekohaseks turult lahkumiseks**. Näiteks 2024. aasta septembris andis komisjon loa võtta uuesti kasutusele 2014. aastal loodud Poola krediidiühistute likvideerimise kava¹⁰⁵. Peale selle kiitis komisjon 2024. aasta aprillis ja detsembris heaks Küprose valitsuse

¹⁰⁰ Lähiväljaside (NFC) on sideprotokollide kogum, mis võimaldab sidet kahe teineteisest 4 cm kaugusel asuva elektroonilise seadme vahel.

¹⁰¹ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_24_3706.

¹⁰² Juhtum M.11120 – Worldline / Crédit Agricole / JV.

¹⁰³ Maksetehingute vastuvõtmise teenused on teenused, mis võimaldavad kauplejal aktsepteerida maksekaarte (nt kui klient sisestab kaardi makseterminali ja terminal kiidab makse heaks). Aktseptiteenus on teenus, mis võimaldab kauplejal optimeerida oma ühendust mitme maksetehingute vastuvõtmise teenuse osutajaga. See on mõeldud peamiselt suurtele kauplejatele (nt supermarketid), kellele laekub iga päev sadu/tuhandeid makseid ja kes on tavaliselt ühenduses mitme maksetehingute vastuvõtmise teenuse osutajaga, et neid makseid optimeerida.

¹⁰⁴ Juhtum M.11546 – Unicredit / Alpha Bank Romania.

¹⁰⁵ Juhtum SA.114922 – Poola – krediidiühistute nõuetekohase lõpetamise kava taaskehtestamine.

eluasemekavade alusel antud laenude haldamise kava (OIKIA kava) taaskehtestamise ja muutmise, mis võimaldab anda laenusaaajatele, kellel on raskusi riikliku eluasemekava alusel saadud laenu tagasimaksmisega, toetusi võla osalise kustutamise vormis¹⁰⁶. 2024. aasta detsembris nõustus komisjon Kreeka varakaitsekava „Herakles“ järjekordse pikendamisega. Selle kavaga abistatakse panku viivislaenude väärtpaperistamisel ja bilansist mahakandmisel¹⁰⁷.

Maksustamine

2024. aasta veebruaris lõpetas komisjon riigiabi uurimise, mis puudutas **Sundi püsiühendusega seotud maantee- ja raudteeühenduse Taani¹⁰⁸ ja Rootsi¹⁰⁹ poolset riiklikku rahastamist**. Komisjon jõudis järeldusele, et ei Taani ja Rootsi antud garantii ega ka püsiühenduse rajamine ei kujutanud endast uut riigiabi. Osa Taani antud ja rakendatud maksutoetusest loeti siiski uueks riigiabiks, mis oli ebaseaduslik ja seega riigiabi eeskirjadega kokkusobimatu. Taani pidi kokkusobimatu abi tagasi nõudma.

2024. aasta juunis võttis komisjon vastu kaks otsust Saksamaa kohta¹¹⁰. Komisjon jõudis järeldusele, et **Saksamaa avalik-õiguslike kasiinooperaatorite suhtes kohaldatud maksustamise erikorrad** ei olnud kooskõlas ELi riigiabi eeskirjadega. Seetõttu tuli kokkusobimatu riigiabi tagasi nõuda ja maksustamiskorrad tühistada.

Euroopa Kohus kinnitas komisjoni otsust, et Iirimaa oli andnud Apple’ile ebaseaduslikku riigiabi

Komisjon jõudis oma 2016. aasta otsuses järeldusele, et Iirimaa oli teinud aastatel 1991–2014 Apple’i kontserni kuuluvatele ettevõtjatele maksusoodustusi, mis kujutasid endast ebaseaduslikku riigiabi. Abi oli seotud kasumiga, mille Apple oli saanud väljaspool Ameerika Ühendriikide territooriumi. Iirimaa oli teinud kaks maksualast eelotsust kahe Apple’i kontserni kuuluva ettevõtja kasuks. Mõlemad olid Iiri õiguse alusel asutatud ettevõtjad, kuid ei olnud Iirimaa maksuresidendid. Komisjon leidis oma otsuses, et jättes maksubaasist välja kasumi, mida need kaks ettevõtjat olid teeninud tänu sellele, et nende peakontorid asusid väljaspool Iirimaad, oli eelotsustega antud ettevõtjatele ebaseaduslikku riigiabi, mis on liidu siseturuga kokkusobimatu. Seetõttu andis komisjon Iirimaaale korralduse nõuda 13 miljardi euro suuruseks hinnatud abi tagasi. 2020. aastal tühistas Üldkohus komisjoni otsuse, leides, et komisjon ei olnud piisavalt tõendanud, et Apple’i kontserni ettevõtjad olid saanud valikulise eelise. 10. septembril 2024 tühistas Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse ja kinnitas komisjoni otsuse¹¹¹. Komisjon rõõmustas Euroopa Kohtu otsuse üle ja tegi järgmised järeldused. Liikmesriikidel on ainupädevus määrata kindlaks oma ettevõtjate maksustamise süsteem. See ei tähenda, et maksualased eelotsused jäävad ELi riigiabi kontrolli alt välja. Komisjon saab teha kontrolli, vältimaks olukordi, kus ettevõtjad saavad ebaõiglasi maksusoodustusi otsuste kaudu, mis kalduvad kõrvale riigisisestest õigusest, riigisisestest kohtupraktikast või haldustavast. On väga oluline, et maksuasutused järgiksid oma eeskirju. Ometi on komisjon see, kes peab tõendama, et liikmesriigid on oma maksueeskirjadest kõrvale kaldunud¹¹².

¹⁰⁶ Juhtum SA.112704 – Küpros – valitsuse eluasemekavade alusel antud laenude haldamise kava (OIKIA kava) ja juhtum SA.116563 – Küpros – valitsuse eluasemekavade alusel antud laenude haldamise kava (OIKIA kava) muutmine.

¹⁰⁷ Juhtum SA. 116229 – Kreeka – taaskehtestatud kava „Herakles“ pikendamine ja muutmine.

¹⁰⁸ Juhtum SA.52162 – Taani – riigiabi Sundi silla konsortsiumile.

¹⁰⁹ Juhtum SA.52617 – Rootsi – riigiabi Sundi silla konsortsiumile.

¹¹⁰ Juhtumid SA.44944 ja SA.53552 – Saksamaa – avalik-õiguslike kasiinooperaatorite maksustamine Saksamaal.

¹¹¹ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 10. september 2024, komisjon vs. Iirimaa jt, C-465/20 P.

¹¹² Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/speech_24_4624.

4. Tulemuslik digiturgude määruse ja välisriigi subsiidiumide määruse täitmise tagamine

4.1. Tegelemine digiturgude probleemide ja dünaamikaga digiturgude määruse täitmise tagamise kaudu

Digiturgude määrus¹¹³ on ühtset turgu reguleeriv vahend, mille eesmärk on muuta digisektor ELis konkurentsile avatumaks ja lõpetada digiplatvormimajanduses pääsuvalitsejatena tegutsevate ettevõtjate ebaausad tavad. Ametlikult pääsuvalitsejaks määratud ettevõtjad peavad täitma mitut digiturgude määruuses sätestatud kohustust¹¹⁴.

Esimesed kuus määratud pääsuvalitsejat¹¹⁵ esitasid oma aruande digiturgude määruse järgimise kohta 2024. aasta märtsis¹¹⁶. Samal kuul hiljem algatas komisjon seoses kohustuste täitmata jätmisega Alphabeti, Apple'i ja Meta suhtes ametlikud uurimised. Need uurimised puudutasid Alphabeti ja Apple'i suunamiseskirju nende vastavates rakenduste poodides (Google Play ja App Store), Alphabeti enda eelistamist Google Searchis, Apple'i kasutajate valikutega seotud kohustusi, sealhulgas veebibrauseri valikuekraani, desinstallimist ja vaikeseadeid, ning Meta reklaamimudelit „maksa või nõustu“. Komisjon kahtlustas, et pääsuvalitsejate poolt kohustuste täitmiseks võetud meetmed ei ole tulemuslikud ega taga ELis tegutsevatele ettevõtjatele ja ELi kodanikele digiturgude määrusega ette nähtud mitmesuguseid võimalusi.

Põhiplatvormiteenuste puhul korraldas komisjon pärast seda, kui asjaomased ettevõtjad olid esitanud oma eeldatud pääsuvalitseja staatuse suhtes vastuväiteid, viis põhjalikku turu-uuringut, mille raames vaadati hoolikalt läbi mitmesuguste turuosaliste ja pääsuvalitsejate seisukohad. Uuringute tulemusel otsustas komisjon 2024. aasta veebruaris esiteks, et hoolimata künniste ületamisest ei liigitu mõni Microsofti põhiplatvormiteenus, nimelt Microsofti internetipõhine otsingumootor Bing, veebibrauser Edge ja internetipõhine reklaamiteenus Microsoft Advertising, ning Apple'i sõnumiteenus iMessage pääsuvalitseja teenusteks. Teiseks – lisaks 2024. aasta mai otsusele mitte määrata X Adsi ja TikTok Adsi põhiplatvormiteenusteks – viis komisjon 2024. aasta oktoobris lõpule oma viienda turu-uuringu ja otsustas, et veebipõhist sotsiaalsuhtlusteenust X ei tuleks määrata põhiplatvormiteenuseks, kuna see ei kujuta endast digiturgude määruse kohaselt ärikasutajate jaoks olulist juurdepääsuteed

¹¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. septembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1925, mis käsitleb konkurentsile avatud ja õiglaseid turge digisektoris ning millega muudetakse direktiive (EL) 2019/1937 ja (EL) 2020/1828 (digiturgude määrus) (ELT L 265, 12.10.2022, lk 1).

¹¹⁴ Näiteks peavad digiturgude määruse alusel ühe või mitme põhiplatvormiteenuse puhul pääsuvalitsejaks määratud ettevõtjad võimaldama teatavates olukordades kolmandate isikute teenuste koostalitlust pääsuvalitseja enda teenustega, lubama oma ärikasutajatel pääseda juurde andmetele, mida nad platvormi kasutades loovad, tagama platvormil reklaamijatele pääsuvalitseja majutatud reklaamide kontrollimiseks vajalikud vahendid ja teabe ning võimaldama ärikasutajatel reklaamida oma pakumisi ja sõlmida klientidega lepinguid väljaspool pääsuvalitseja platvormi. Määratud pääsuvalitsejatel on näiteks keelatud eelistada järjestamisel oma tooteid ja teenuseid kolmandate isikute toodetele ja teenustele, nad ei saa enam takistada tarbijatel võtta ühendust platvormivälise ettevõtjatega ning nad ei saa takistada kasutajatel desinstallida eelinstallitud tarkvara ja rakendusi ega suunatud reklaami eesmärgil jälgida lõppkasutajaid väljaspool põhiplatvormiteenust ilma nende nõusolekuta.

¹¹⁵ 2023. aasta septembris määras komisjon digiturgude määruse alusel kuus pääsuvalitsejat – Alphabet, Amazon, Apple, ByteDance, Meta ja Microsoft – seoses nende 22 põhiplatvormiteenusega.

¹¹⁶ Nende aruannete avalikud versioonid on avaldatud. Vt <https://digital-markets-act-cases.ec.europa.eu/reports/compliance-reports>.

lõppkasutajateni jõudmiseks¹¹⁷. Kokku võttis komisjon 2024. aastal vastu kuus otsust määramata jätmise kohta.

2024. aasta juunis teavitas komisjon Apple'it oma esialgsest seisukohast, et Apple'i App Store'i suunamiseeskirjad on vastuolus digiturgude määrusega, kuna need ei lase rakenduste arendajatel tarbijaid vabalt alternatiivsetele pakkumiste ja sisu kanalitele suunata. Lisaks algatas komisjon samal kuul Apple'i suhtes uue rikkumismenetluse, mille põhjuseks olid Apple'i lepingulised nõuded kolmandast isikust rakenduste arendajatele ja rakenduste poodidele, sealhulgas Apple'i uus põhitehnoloogia tasu.

2024. aasta juulis teavitas komisjon Metat oma esialgsetest järeldustest, et Meta reklaamimudel „maksa või nõustu“ ei ole kooskõlas digiturgude määrusega, ja algatas rikkumismenetluse. Komisjoni esialgse arvamuse kohaselt sunnib see binaarne valik kasutajaid nõustuma oma isikuandmete kombineerimisega ega paku Meta suhtlusvõrgustike samaväärset versiooni, kus on vähem isikustatud reklaame.

Peale selle määras komisjon 2024. aasta aprillis Apple'i pääsuvalitsejaks seoses Apple'i tahvelarvutites (iPadid) kasutatava operatsioonisüsteemiga iPadOS, millega avati digiturgude määrusega ette nähtud võimalused kõigile ELis tegutsevatele ettevõtjatele. 2024. aasta mais määras komisjon ettevõtja Booking digiturgude määruse alusel veebipõhise vahendusteenuse Booking.com pääsuvalitsejaks. Bookingul oli aega kuus kuud, kuni 14. novembrini 2024, et tagada digiturgude õigusaktist tulenevate kohustuste täielik täitmine selle teenuse puhul. 13. novembril 2024 avaldas Booking kohustuste täitmise aruande, milles kirjeldatakse üksikasjalikult meetmeid, mida Booking on võtnud digiturgude määruse järgimiseks teenuse Booking.com puhul¹¹⁸.

2024. aasta septembris algatas komisjon kaks täpsustamismenetlust,¹¹⁹ et aidata Apple'il täita oma digiturgude määrusest tulenevaid kohustusi tagada kolmandast isikust arendajatele ja ettevõtjatele tasuta ja tõhus koostalitlusvõime riist- ja tarkvarafunktsioonidega, mida kontrollivad digiturgude määruse alusel määratud Apple'i operatsioonisüsteemid iOS ja iPadOS. 18. detsembril 2024 saatis komisjon Apple'ile mõlemas täpsustamismenetluses esialgsed järeldused. Neis järeldustes tehti Apple'i ja kolmandate isikute panust arvesse võttes Apple'ile ettepanek võtta meetmeid, et tagada ühendatud seadmete koostalitlusvõime iPhone'idega ning muuta kolmandate isikute koostalitlusvõime prognoositavamaks ja läbipaistvamaks, nagu nõutakse digiturgude määruses.

2024. aasta juulis tegi Üldkohus otsuse seoses Bytedance'i kaebusega, mis käsitles Bytedance'i määramist pääsuvalitsejaks digiturgude määruse alusel. Üldkohus lükkas kaebuse tagasi.

Digiturgude määruses esitatakse komisjonile kui ainsale määruse täitmise tagajale, liikmesriikide konkurentsiasutustele ja muudele asjaomastele osalistele üleskutse teha tihedat koostööd. Selleks

¹¹⁷ Otsuse mittekonfidentsiaalne versioon avaldatakse digiturgude määrusele pühendatud komisjoni veebisaidil.

¹¹⁸ Vt <https://digital-markets-act-cases.ec.europa.eu/reports/compliance-reports>.

¹¹⁹ Digiturgude määruse artikli 8 lõike 2 kohaselt võib komisjon võtta omal algatusel vastu otsuse, milles täpsustatakse meetmed, mida pääsuvalitseja peab rakendama, et tagada digiturgude määruses sätestatud oluliste kohustuste, näiteks artikli 6 lõikes 7 sätestatud koostalitlusvõime võimaldamise kohustuse tõhus täitmine.

loodi kõrgetasemeline tööühm¹²⁰. Selle tööühma peamine eesmärk on toetada digiturgude määruse ja muude pääsuvalitsejate suhtes kohaldatavate valdkondlike õigusnormide ühtset ja tõhusat rakendamist. 2024. aastal tuli kõrgetasemeline tööühm kokku kaheksal korral.

Lisateavet selle kohta, kuidas komisjon tagab digiturgude määruse täitmise, võib leida digiturgude määrust käsitlevast aastaaruandest.

4.2. Ühtse turu kaitsmine moonutavate välisriigi subsidiumide eest välisriigi subsidiumide määruse jõustamise kaudu

2024. aastal tegeles komisjon jõuliselt välisriigi subsidiumide määruse¹²¹ täitmise tagamisega, et kaitsta ühtset turgu konkurentsi moonutavate subsidiumide eest, mida kolmandad riigid annavad ühtsel turul tegutsevatele ettevõtjatele. Välisriigi subsidiumide määrusega on ette nähtud raamistik ühtsel turul välisriigi subsidiumidest põhjustatud moonutustega tegelemiseks, et tagada võrdsed tingimused. Sellised moonutused võivad ilmneda mis tahes majandustegevuse, eelkõige koondumiste ja riigihankemenetluste puhul. Samal ajal tagab välisriigi subsidiumide määrus, et ELi ühtne turg jääb avatuks kolmandatest riikidest pärit kaubandusele ja investeringutele¹²².

2024. aastal sai komisjon välisriigi subsidiumide määruse alusel 102 teatist koondumise kohta. 2024. aastal algatas komisjon esialgse läbivaatamise, mis puudutas lennujaamade ja sadamate julgestusseadmeid. Läbivaatamise raames tegi komisjon välisriigi subsidiumide määruse alusel etteteatamata kontrollkäigu ELis julgestusseadmete tootmise ja müügi tegeleva Hiina ettevõtja Nuctech valdustesse Madalmaades ja Poolas. Komisjonil oli tõendeid selle kohta, et see ettevõtja võis olla saanud välisriigi subsidiume, mis võivad moonutada konkurentsi ühtsel turul¹²³. Peale selle algatas komisjon esialgse läbivaatamise tuuleenergia valdkonnas.

Välisriigi subsidiumide määruse alusel saadud 102 koondumisteatisest ühe puhul algatas komisjon põhjaliku uurimise, kus vaadeldi ainukontrolli omandamist ettevõtja PPF Telecom Group B.V. (edaspidi „PPF“) (v.a tema Tšehhis toimuv äritegevus) üle ettevõtja Emirates Telecommunications Group Company PJSC (edaspidi „e&“) poolt¹²⁴. 2024. aasta septembris kiitis komisjon selle tehingu heaks tingimusel, et tehinguosalised täidavad täielikult enda pakutud kohustused. e& on Araabia Ühendemiraatides asuv telekommunikatsioonioperaator, keda kontrollib riiklik investeerimisfond Emirates Investment Authority (EIA). PPF, mille peakorter asub Madalmaades, on telekommunikatsioonioperaator, kes tegutseb Tšehhis, Bulgaarias, Ungaris, Serbias ja Slovakkias.

¹²⁰ Kõrgetasemelises tööühmas on 30 esindajat, kes on nimetatud [elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste ühendatud ameti](#) (BEREC), [Euroopa Andmekaitseinspektori](#) ja [Euroopa Andmekaitsekoostöö](#), [Euroopa konkurentsivõrgustiku](#), [tarbijakaitsealase koostöö võrgustiku](#) ja [audiovisuaalmeedia teenuste Euroopa regulaatorasutuste rühma](#) (ERGA) seast.

¹²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2560, mis käsitleb siseturгу moonutavaid välisriigi subsidiume (ELT L 330, 23.12.2022, lk 1). Konkurentsi peadirektoraat tagab määruses sätestatud koondumisi käsitlevate normide täitmise ja vastutab *ex officio* menetluste algatamise eest väljaspool riigihankemenetlusi ning siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEd peadirektoraat tagab määruse täitmise riigihangete puhul.

¹²² Välisriigi subsidiumide määrusega täideti ühtsel turul esinenud regulatiivne lünk, mille tõttu liikmesriikide antud subsidiume kontrolliti ELi riigiabi eeskirjade kohaselt hoolikalt, kuid kolmandate riikide valitsuste antud toetused jäid suures osas kontrollimata. Määruse kohaselt peavad ettevõtjad teatama enne koondumist (st ühinemist, omandamist või ühisettevõtte rajamist) või teatava teatamiskünnise ületava riigihankelepingu sõlmimist ELis kolmandate riikide ametiasutustelt viimase kolme aasta jooksul saadud rahalisest toetusest. Määrus võimaldab komisjonil teha *ex officio* läbivaatamisi, kui teave osutab ühtset turgu moonutava välisriigi subsidiumi olemasolule.

¹²³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/mex_24_2247.

¹²⁴ Juhtum FS.100011 – Emirates Telecommunications Group / PPF Telecom Group.

Komisjon leidis, et e& ja EIA olid saanud Araabia Ühendemiraatidelt subsidiume – e& oli saanud piiramatu riigigarantii, ent samuti toetusi, laene ja muid võlainstrumente. Välisriigi subsidiumide määrase alusel peetakse piiramatu riigigarantiisid subsidiumideks, „mis kõige tõenäolisemalt moonutavad siseturgu“. Neid subsidiume kasutades oleks ühinenud üksus saanud teha investeeringuid, mis moonutavad konkurentsi ühtsel turul. Komisjoni tõstatatud probleemide lahendamiseks kohustusid e& ja EIA tagama, et e& põhikirjas ei kalduta kõrvale Araabia Ühendemiraatide tavapärasest pankrotiõigusest, mis läbi kaotati piiramatu riigigarantii. Lisaks keelati e&-l ja EIA-l anda PPF-le rahalisi vahendeid ühinenud üksuse ühtsel turul toimuva tegevuse jaoks. Tehinguosalised võtsid kohustuse tagada, et muud ettevõtjatevahelised tehingud toimuvad turutingimustel, ning kohustusid teavitama komisjoni sellistest tulevastest omandamistest, millest ei tule välisriigi subsidiumide määrase kohaselt teatada.

5. Konkurentsipoliitika ja konkurentsieeskirjade täitmise tagamise mõju

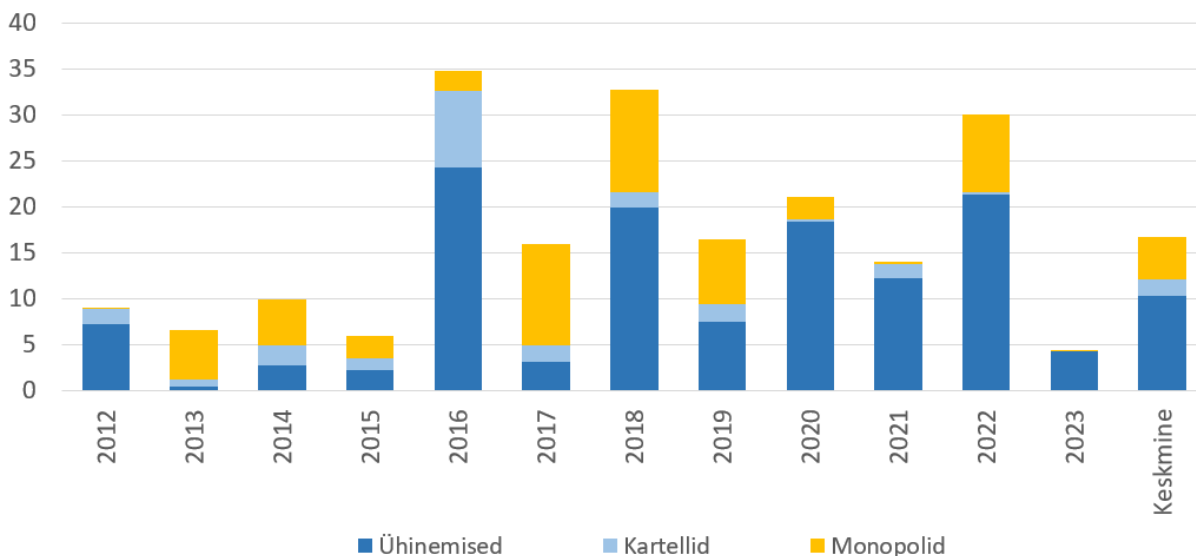
5.1. Konkurentsieeskirjade täitmise tagamisest tulenev kasu tarbijatele ja kodanikele

Komisjoni tegevus konkurentsi- ja ühinemiseeskirjade täitmise tagamisel toob otsest kasu kodanikele. Konkurentsi peadirektoraat mõõdab selle tegevuse mõju mitmel viisil. Üks oluline näitaja on **tarbijate otsene sääst**, st tarbijatele kasulik otsene mõju hinnale, mis avaldub pärast komisjoni sekkumist ühinemis- ja konkurentsiõiguse juhtumitesse (sh kartellid ja ühepoolne tegevus). Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) vastu võetud meetodil¹²⁵ koostatud konkurentsi peadirektoraadi hinnangu kohaselt oli aastatel 2012–2023 tarbijate otsene sääst, mis tulenes komisjoni tegevusest konkurentsi- ja ühinemiseeskirjade täitmise tagamisel, 12–21 miljardit eurot aastas¹²⁶.

¹²⁵ OECD, „Guide for helping competition authorities assess the expected impact of their activities“ (Juhend, et aidata konkurentsiasutustel hinnata oma tegevuse eeldatavat mõju), 15.4.2014.

¹²⁶ 12 miljardit eurot on 2012.–2023. aasta alampiiride keskmine ja 21 miljardit eurot sama ajavahemiku ülempiiride keskmine.

Tarbijate sääst (keskpunktid, st iga vahemiku keskmised) 2013–2023

Allikas: Euroopa Komisjon.

Komisjon ei ole ainus ELi konkurentsieeskirjade täitmise tagaja. Selles on oluline osa ka liikmesriikide konkurentsiasutustel. 2024. aastal hakkas konkurentsi peadirektoraat mõõtma ja hindama tarbijate otsest säästu, mis tuleneb **ELi liikmesriikide konkurentsiasutuste tegevusest eeskirjade täitmise tagamisel**. Aastatel 2020–2022 oli 13 osaleva liikmesriigi konkurentsiasutuse tegevusest tulenev tarbijate otsene sääst kokku hinnanguliselt 7–11 miljardit eurot aastas. Kui komisjoni ja osalevate liikmesriikide konkurentsiasutuste tegevusega saavutatud säästud kokku liita, jääb tarbijate otsene sääst aastatel 2020–2022 vahemikku 23–38 miljardit eurot. Need arvutused annavad esialgse ettekujutuse komisjoni ja 13 osaleva liikmesriigi konkurentsiasutuste konkurentsieeskirjade täitmise tagamise alase tegevusega saavutatud otsese säästu suurusest¹²⁷.

Märkimisväärsed on ka **konkurentsieeskirjade täitmise tagamise kaudne heidutav mõju** ning positiivne mõju innovatsioonile ja kvaliteedile. Kaudset mõju on keerulisem hinnata kui otsesest mõju, kuid tõenäoliselt on see tarbijate otsesest säästust kaalukam. Komisjon tellis 2023. aasta lõpus uuringu konkurentsieeskirjade täitmise tagamise heidutava mõju kohta, et paremini mõista, milline on mõju ettevõtjate äriotsustele. Uuring jätkus 2024. aastal ja see viiakse lõpule 2025. aasta esimeses pooles.

¹²⁷ Hinnanguline summa ei hõlma kõiki ELi liikmesriikide konkurentsiasutusi, nii et seda tuleb mõista ligikaudse hinnanguna. Lisaks väärrib märkimist, et see esialgne hinnang hõlmab kolme aastat, mille jooksul konkurentsieeskirjade täitmise tagamist mõjutas tõenäoliselt COVID-19 pandeemia.

5.2. Konkurentsi kaitsmine muutuv maailmas

2024. aasta juunis avaldas konkurentsi peadirektoraat aruande „Konkurentsi kaitsmine muutuv maailmas: tõendid konkurentsi arengu kohta ELis viimase 25 aasta jooksul“¹²⁸. 2024. aastal toimus ka selleteemaline konverents ja ekspertide seminar. Aruanne tugineb OECD-lt saadud teabele, teadlaste konsortsiumi seisukohtadele ja konkurentsi peadirektoraadi enda tehtud uuringutele. Aruande eesmärk oli uurida, kuidas ja miks on konkurentsitingimused ELis viimase 20–25 aasta jooksul muutunud, ning teha kindlaks, kuidas ja miks on tõhus konkurents oluline laiemate majandustulemuste (nt hinnad, tootlikkus, konkurentsivõime ja majanduskasv) seisukohast.

Kõnealuse aruande esimeses osas esitatud uuringutulemustest on näha, et keskmiselt on ELis paljudes sektorites viimase 25 aasta jooksul i) sagenenud koondumine nii tööstusharu kui ka turu tasandil, ii) suurenenud kasumimarginaal ja kasum, eelkõige turustusahela lõpus, iii) kasvanud lõhe tööstusharu liidrite ja teiste ettevõtjate vahel kasumimarginaali, kasumi ja tootlikkuse seisukohast ning iv) vähenenud äritegevuse dünaamilisus, mõõdetuna selliste näitajate abil nagu juhtivate ettevõtjate turuosade ebastabiilsus või turule sisenemise ja turult lahkumise määrad. Viimase 25 aasta jooksul toimunud arengu oluliseks tõukejõuks näib olevat see, et paljudes sektorites lõikavad enamiku kasust esimesena tegutsevad suurettevõtjad (n-ö võitja-võtab-enamiku turudünaamika), peamiselt selliste majanduses toimuvate pikaajaliste struktuursete muutuste tõttu nagu i) patenteeritud IT-lahendustesse ja andmetesse või muusse immateriaalsesse varasse (nt teadus- ja arendustegevus, patendid ja kaubamärgid) tehtavate investeeringute osakaalu suurenemine, ii) üleilmastumine ning iii) saginev ühinemine ja omandamine, ehkki viimane tõenäoliselt piiratumal määral. Toimunud arengut võisid mõjutada ka regulatiivsed tõkked turule sisenemisel ja turult lahkumisel.

Kuigi arengusuundumused ja neile kaasa aidanud tegurid on sektorite lõikes erinevad, tundub, et keskmiselt on konkurents nõrgem ning suurima kasumimarginaali ja kasumiga ettevõtjate turuvõim on suurem kui varem.

Kõnealuse aruande teises osas esitatud uuringutulemused täiendavad varasemaid uuringutulemusi ja kinnitavad, et tõhusal (või nõrgal) konkurentsil võib olla märkimisväärne positiivne (või negatiivne) mõju mitte ainult hindadele ja seega tarbijate ostujõule, vaid ka ELi ettevõtjate tootlikkusele ja konkurentsivõimele ning seega üldisele majanduskasvule¹²⁹. Seda järeldust toetab uuring, milles analüüsitakse hindade ja turu kontsentratsiooni vahelist seost kuues sektoris, kus hinnad on liikmesriigiti väga erinevad, tuginedes ELis asuvate eksportivate ettevõtjate seas korraldatud uuringule, mis käsitleb tõhusa konkurentsi tähtsust ELi ühtsel turul, ning uuringule, mis käsitleb tõhusa konkurentsi makromajanduslikku mõju.

¹²⁸ Vt <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c03374f1-3833-11ef-b441-01aa75ed71a1>.

¹²⁹ Tulemuste kokkuvõtte leiab käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi punktist 7.3.

5.3. Riigiabipoliitika mõju ühtsele turule

Selleks et kaitsta ühtse turu õiglust ja nõuetekohast toimimist, on ELi toimimise lepinguga keelatud riigiabi, mis moonutab või ähvardab moonutada konkurentsi. Riigiabi kontrollimisega tagatakse, et ettevõtjatevaheline konkurents põhineb saavutustel, mitte valitsuse toetuse tasemel. Nii on võimalik ära hoida subsidiumide nimel toimuv võidujoos, kus on eelis rohkemate vahenditega liikmesriikide ettevõtjatel. Teatavates olukordades võib valitsuse sekkumine olla siiski vajalik, et tagada majanduse toimimine ja õiglus. Seepärast on ELi toimimise lepinguga antud liikmesriikidele võimalus anda riigiabi teatavate selgelt määratletud poliitiliste eesmärkide toetamiseks. Riigiabi võib anda tingimusel, et see on kindlaksmääratud eesmärkide saavutamiseks vajalik, proportsionaalne ja asjakohane ning et see ei moonuta põhjendamatult konkurentsi ühtsel turul. Riigiabi tõhusa kontrolli tulemus on riigi toetus, mis on paremini suunatud, õiguspärane ja tulemuslik ning millega välditakse ülemäärast hüvitamist. Sel viisil aitab riigiabi kontroll maksimeerida piiratud avaliku sektori vahendite kasulikkust.

Riigiabi mõju jälgimiseks kogub komisjon korrapäraselt andmeid selle kohta, kuidas liikmesriigid rakendavad oma riigiabimeetmeid. Seda tehakse mitmel viisil, kasutades eelkõige järgnevat.

i) Igal aastal avaldatav **riigiabi tulemustabel**, mille aluseks on liikmesriikide kogutud andmed,¹³⁰ mis kajastavad iga heakskiidetud abimeetme tegelikke kulusid (st väljamakstud summasid), sealhulgas abi elemente (st abiga antud eelist)¹³¹. Viimased riigiabi tulemustabeli andmed on 2023. aasta kohta.

ii) **Perioodilised uuringud**, millega kogutakse teavet hiljutiste kriiside, st COVID-19 pandeemia ja Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja ajal liikmesriikide poolt antud ja välja makstud abi kohta. Need uuringud tehti erandkorras, et saada ülevaade nende väga suurte abisummade mõjust, mis kiideti heaks vastusena Venemaa sissetungile Ukrainasse ja selleks, et toetada majandussektoreid, mis on olulised üleminekuks kliimanetraalsele majandusele. Komisjon kogus uuringute jaoks teavet heakskiidetud kriisimeetmete alusel tegelikult antud riigiabi kohta, st vahendite kohta, millele ettevõtjad olid saanud uuringuga hõlmatud ajavahemikul seadusliku õiguse. Viimane uuring hõlmab kuni 2024. aasta juuni lõpuni antud toetust.

Kriisiga seotud ja mitteseotud riigiabi väljamaksed 2023. aastal

Allpool esitatud näitajad osutavad üksnes riigiabiks liigituvate toetusmeetmete alusel tehtud väljamaksetele. Liikmesriigid võisid toetada oma majandust ja leibkondi ulatuslikult ka muude meetmete kaudu, mis ei liigitu riigiabiks.

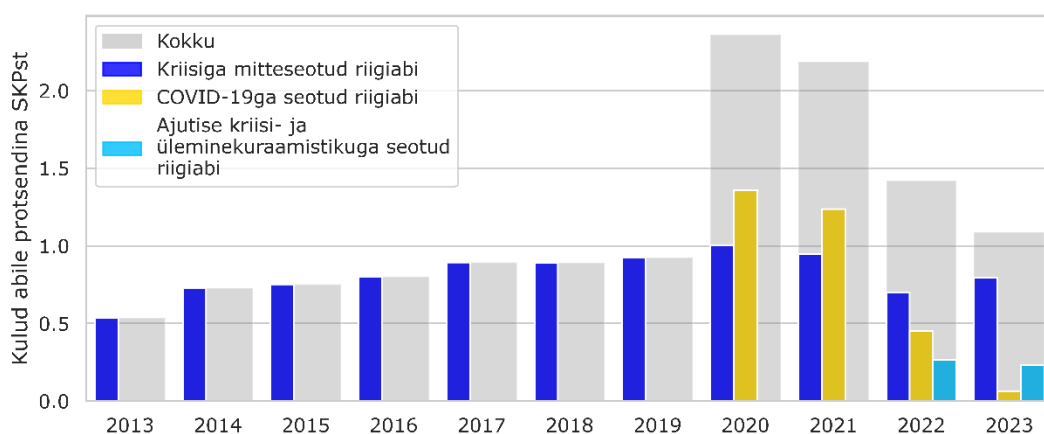
¹³⁰ Riigiabi tulemustabeli andmed põhinevad komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004 artikli 6 lõike 1 kohastel liikmesriikide iga-aastastel aruannetel. Esitatud andmete eest vastutavad liikmesriigid.

¹³¹ Abi element sõltub abi vormist. Toetuste puhul vastab abisaajale antav eelis tavaliselt eelarvelistele kuludele. Muude abivahendite puhul võivad abisaajale antav eelis ja valitsuse kulud erineda. Näiteks garantii puhul väldib abisaaja garantiiga seotud riski, sest selle kannab riik. Riigi selline riskivalmidus tuleks tavapäraselt hüvitada asjakohase preemiaga. Kui riik kõnealusest preemiast täielikult või osaliselt loobub, siis kujutab see endast abi elementi.

Liikmesriikide esitatud viimastest aastaaruannetest (2023. aasta kohta) on näha, et liikmesriigid maksid kriisimeetmete ja kriisiga mitteseotud meetmete toetamiseks välja 186,77 miljardit eurot (1,09 % ELi SKPst).

Kogukulud olid eelmiste aastatega võrreldes oluliselt väiksemad. Nominaalväärtuses vähenesid kulud 2023. aastal võrreldes 2020. ja 2021. aastaga (st COVID-19 kriisi haripunkt) peaaegu poole võrra. Inflatsiooniga korrigeerituna (võrreldes 2022. aasta inflatsioonimääraga) vähenesid riigiabi kogukulud ligikaudu 23 %.

Joonis 1. Riigiabi kogukulud, abi elemendid protsendina SKPst, jaotus COVID-19ga seotud riigiabi, ajutise kriisi- ja üleminekuraamistikuga¹³² seotud riigiabi ning kriisiga mitteseotud riigiabimeetmete vahel

2022. ja 2023. aastal täheldatud kulude vähenemine on **kriisimeetmetega seotud abi** märkimisväärse vähenemisega¹³³ kooskõlas järgmistel põhjustel:

i) COVID-19ga seotud meetmete kulud ulatusid 2023. aastal 10,55 miljardi euron, mis on ligikaudu 0,06 % ELi SKPst ja vähem kui 6 % riigiabi kogukuludest. Võrreldes COVID-19 meetmetega seotud kuludega 2022. aastal (2023. aasta hindades 77,7 miljardit eurot) tähendas see 86 %-list vähenemist. See vähenemine oli ootuspärane, võttes arvesse, et 2023. aasta detsembri lõpus jõudis lõpule järkjärguline loobumine COVID-19ga seotud ajutisest raamistikust;

ii) kriisimeetmetega seoses teatatud kulud põhinesid peamiselt ajutisel kriisi- ja üleminekuraamistikul, sealhulgas selle punktidel, mille eesmärk on toetada üleminekut kliimaneutraalsele majandusele. Kriisi- ja üleminekuraamistiku või selle põhimõtete alusel heaks kiidetud riigiabimeetmete kulud kahanesid 2023. aastal 39,45 miljardile eurole. See summa moodustab ligikaudu 0,23 % ELi SKPst ja 21 % riigiabi kogukuludest 2023. aastal. Võrreldes

¹³² Ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik ehk TC(T)F.

¹³³ Kui 2022. aastal moodustas COVID-19ga seotud abi ligikaudu 0,45 % ELi SKPst, siis 2023. aastal vähenes see 0,06 %-le ELi SKPst. Samuti kahanesid Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja põhjustatud majandushäiretega seotud abikulud 0,27 %-lt ELi SKPst 2022. aastal 0,23 %-le ELi SKPst 2023. aastal.

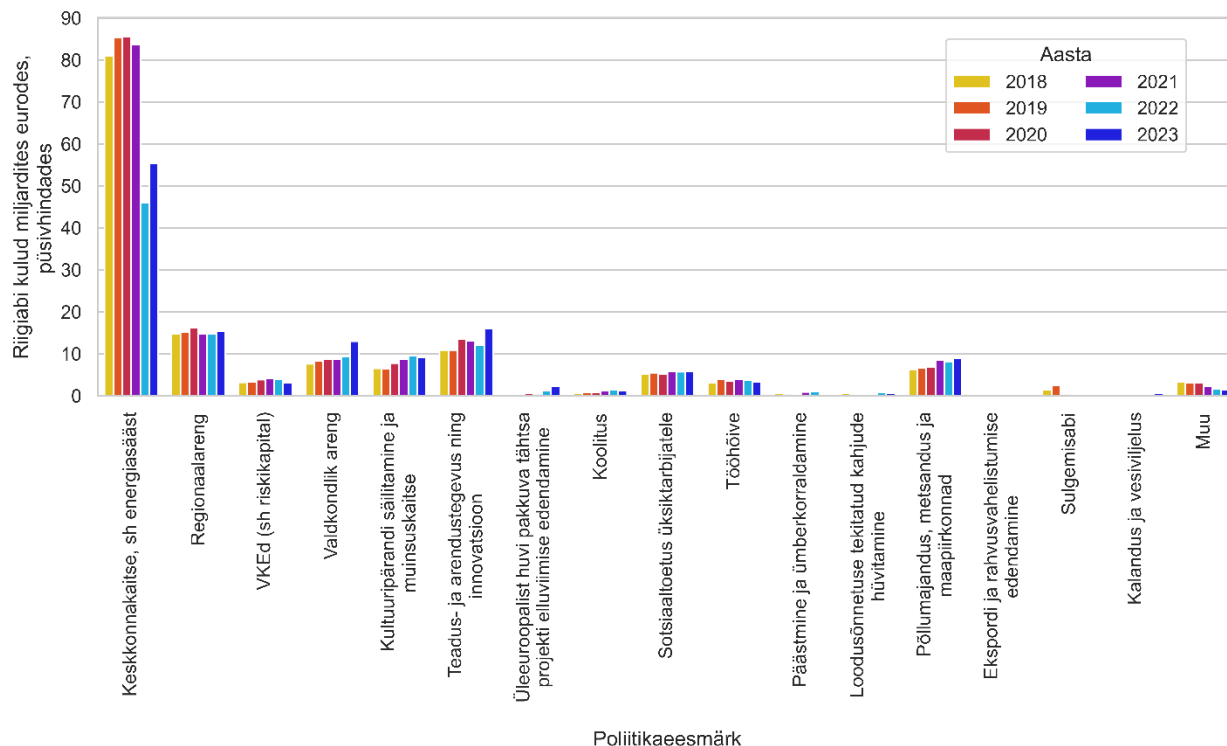
2022. aasta kuludega (45,59 miljardit eurot püsivhindades) vähenesid abi kogukulud 2023. aastal 13 %.

2023. aastal suurenes **kriisiga mitteseotud eesmärkide** jaoks antud riigiabi ligikaudu 136,78 miljardi euroni, mida on 14 % rohkem kui 2022. aasta kulud, mis olid 119,98 miljardit eurot (püsivhindades). Nominaalväärtuses suurenes kriisiga mitteseotud abina väljamakstud kogusumma 2022. aastaga võrreldes 19 liikmesriigis¹³⁴. See suurenemine näib olevat tingitud peamiselt sellest, et rohkem maksti välja abi keskkonnakaitse (sh energiasäästu) jaoks. Seda liiki abi kogusumma kasvas ligikaudu 45,99 miljardilt eurolt 2022. aastal 55,32 miljardile eurole 2023. aastal. Samamoodi suurenesid teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni jaoks antud riigiabi kulud, kasvades 11,99 miljardilt eurolt 2022. aastal 15,95 miljardile eurole 2023. aastal. Kriisiga mitteseotud riigiabi valdkondliku arendustegevuse jaoks suurenes 9,37 miljardilt eurolt 2022. aastal 13,02 miljardile eurole 2023. aastal. Üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide jaoks mõeldud riigiabi peaaegu kahekordistus, suurenedes 1,25 miljardilt eurolt 2022. aastal 2,22 miljardile eurole 2023. aastal.

Suurenemisest hoolimata oli kriisiga mitteseotud abi summa 2023. aastal oluliselt väiksem kui kriisiga mitteseotud meetmete kulud COVID-19 pandeemia haripunktis. Püsivhindades olid need kulud 2020. aastal 157,46 miljardit eurot ja 2021. aastal 157,23 miljardit eurot. Lisaks olid kriisiga mitteseotud abi kulud 2023. aastal väiksemad kriisieelsetest kuludest, mis ulatusid 2019. aastal 153,34 miljardi euroni ja 2018. aastal 145,43 miljardi euroni (püsivhindades).

¹³⁴ Malta (+0,91 protsendipunkti), Horvaatia (+0,47 protsendipunkti), Kreeka (+0,33 protsendipunkti), Poola (+0,32 protsendipunkti), Leedu (+0,27 protsendipunkti), Sloveenia (+0,22 protsendipunkti), Luksemburg (+0,21 protsendipunkti), Saksamaa (+0,19 protsendipunkti), Läti (+0,16 protsendipunkti), Itaalia (+0,13 protsendipunkti), Taani (+0,12 protsendipunkti), Hispaania, Slovakkia ja Austria (+0,09 protsendipunkti), Soome (+0,08 protsendipunkti), Iirimaa (+0,07 protsendipunkti), Prantsusmaa ja Küpros (+0,04 protsendipunkti) ning Eesti (+0,02 protsendipunkti). Madalmaades püsis kriisiga mitteseotud abi summa stabiilne, seitsmes liikmesriigis see aga vähenes: Portugal (–0,44 protsendipunkti), Tšehhi (0,23 protsendipunkti), Bulgaaria (–0,11 protsendipunkti), Rootsi (–0,09 protsendipunkti), Belgia (–0,07 protsendipunkti), Bulgaaria (–0,04 protsendipunkti) ja Rumeenia (–0,02 protsendipunkti).

Joonis 2. Riigiabi (v.a kriisiabi) kulud aastatel 2018–2023, abi elemendid miljardites eurodes (püsivhindades), jaotus abi eesmärkide kaupa

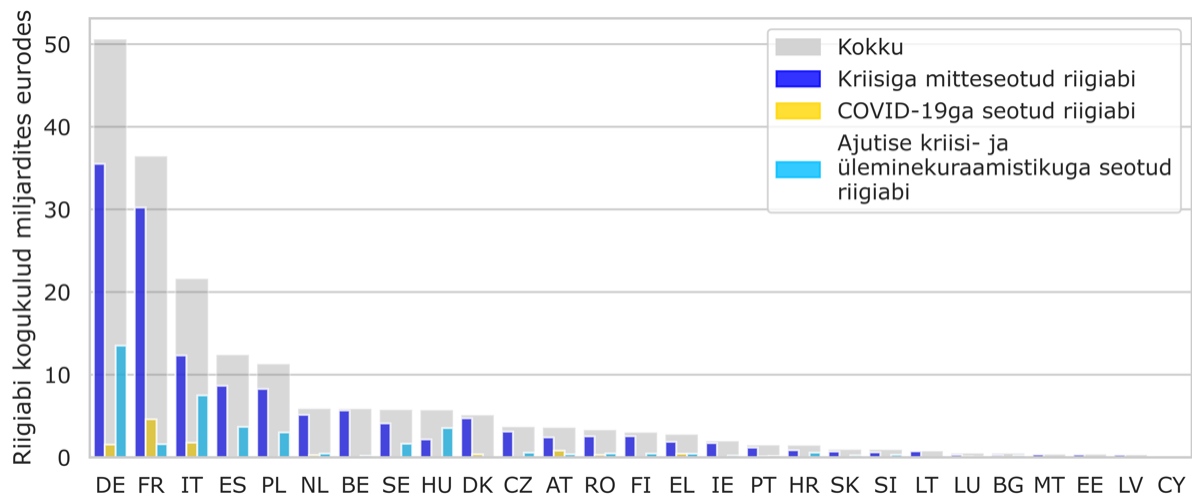

Kui vaadelda **kriisiabi ja kriisiga mitteseotud riigiabi kulude jaotumist** liikmesriikide vahel osakaaluna riigi SKPst, siis on kulud märkimisväärselt hajutatud¹³⁵. Kokkuvõttes võib öelda, et liikmesriikide väljamakstud abi nominaalsummade vahel on suured erinevused ja pilt muutub nüansirikkamaks, kui vaadelda riigiabi kulude suhet SKPga.

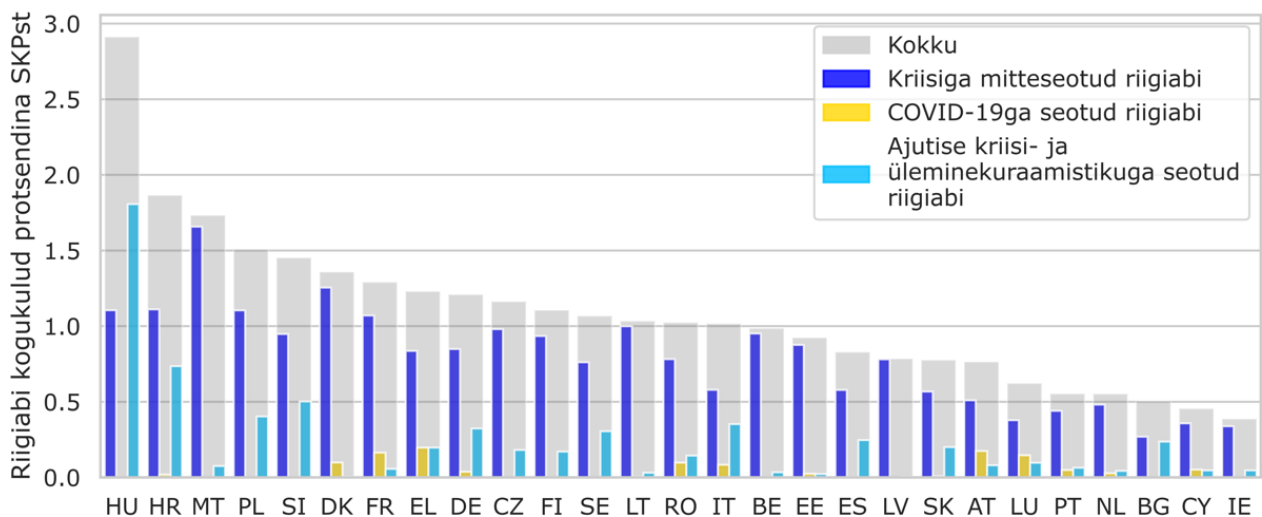
Eespool esitatud näitajad osutavad üksnes riigiabiks liigituvate toetusmeetmete alusel tehtud väljamaksetele. Liikmesriigid võisid toetada oma majandust ja leibkondi ulatuslikult ka muude vahendite kaudu, mis ei ole riigiabi.

¹³⁵ Võrreldes oma 2023. aasta SKPga kulutas kõige rohkem Ungari (ligikaudu 2,91 % SKPst). Suuruselt teine kulutaja võrreldes SKPga oli Horvaatia (ligikaudu 1,86 %). Kõige väiksemate kuludega liikmesriikide, st Iirimaa, Küprose ja Bulgaaria kulud moodustasid 2023. aastal 0,39–0,51 % SKPst. Lisateavet leiab komisjoni veebisaidil avaldatud riigiabi tulemustabelist: https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/scoreboard_en.

Joonis 3. Riigiabi kogukulud 2023. aastal liikmesriikide kaupa, abi elemendid miljardites eurodes, jaotus kriisiga mitteseotud riigiabimeetmete, COVID-19ga seotud riigiabi ning ajutise kriisi- ja üleminekuraamistikuga seotud riigiabi vahel

Joonis 4. Riigiabi kogukulud liikmesriikide kaupa protsendina riigi 2023. aasta SKPst, jaotus kriisiga mitteseotud riigiabimeetmete, COVID-19ga seotud riigiabi ning ajutise kriisi- ja üleminekuraamistikuga seotud riigiabi vahel

Riigiabi tööstusinnovatsiooni edendamiseks ja tehnoloogilise juhtpositsiooni tugevdamiseks

Kuigi riigil võib olla oluline roll majanduse konkurentsivõime suurendamisel, ei tähenda mitut liiki toetused riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Sellegipoolest pakuvad riigiabi eeskirjad liikmesriikidele hulgaliselt võimalusi toetada hästi toimivat ja õiglast majandust ning kõrvaldada turutõrkeid. Ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku punktidega, milles keskendutakse

üleminekule, püütakse hoogustada rohe- ja digipööret. Kuni 31. detsembrini 2025 võivad liikmesriigid anda abi, et edendada üleminekut kliimaneutraalsele majandusele¹³⁶.

2023. aastal oli tööstusabi,¹³⁷ sealhulgas riigiabi suunistel põhineva toetuse kogusumma 126,97 miljardit eurot ehk ligikaudu 0,74 % ELi SKPst. Viimasel kümnel aastal on moodustanud sellest summast kõige suurema osa keskkonnakaitse (sh energiasäästu) eesmärgil antud abi. 2023. aastal ulatus see 55,32 miljardi euroni, mis moodustas 44 % kogu tööstusabist ehk ligikaudu 0,32 % ELi SKPst. Üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide jaoks maksti 2023. aastal välja 2,22 miljardit eurot riigiabi. Regionaalabi suuniste kohaselt akude, akukomponentide, päikesepaneelide ja elektrisõidukite tootmise toetamiseks välja makstud investeerimisabi ulatus 2023. aastal 138 miljoni euroni.

Kõige värskematest andmetest, mis koguti uuringu käigus, kus vaadeldi ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku raames kuni 2024. aasta juuni lõpuni antud abi,¹³⁸ on näha, et 11 liikmesriiki¹³⁹ on hakanud rakendama pärast 2023. aastat meetmeid selle raamistiku punktide alusel, mis käsitlevad üleminekut: punktide 2.5, 2.6 ja 2.8 alusel heaks kiidetud meetmete jaoks eraldati ligikaudu 2,38 miljardit eurot¹⁴⁰.

Kui vaadelda üksnes abi, mida liikmesriigid andsid selleks, et kiirendada üleminekut kliimaneutraalsele majandusele, siis arvutatuna protsendina riigi SKPst oli suurim abiandja Portugal, kellele järgnes Slovakkia.

¹³⁶ Abi võib anda selleks, et i) kiirendada kava „REPowerEU“ jaoks olulist taastuvenergia, energia salvestamise ja taastuvatest energiaallikatest toodetud soojuse kasutuselevõttu (punkti 2.5 kohased meetmed) ning ii) vähendada tööstuslike tootmisprotsesside süsinikuheidet (punkti 2.6 kohased meetmed). Liikmesriigid võivad anda abi ka selleks, et kiirendada investeringuid kliimaneutraalsele majandusele üleminekuks olulistesse sektoritesse, andes investeerimistoetust strateegiliste seadmete, nimelt akude, päikesepaneelide, tuuleturbiinide, soojuspumpade, elektrolüüsiseadmete ning süsinikdioksiidi kogumise, kasutamise ja säilitamise seadmete tootmiseks, samuti põhikomponentide tootmiseks ning vajalike kriitilise tähtsusega toorainete tootmiseks ja taaskasutamiseks (punkti 2.8 kohased meetmed).

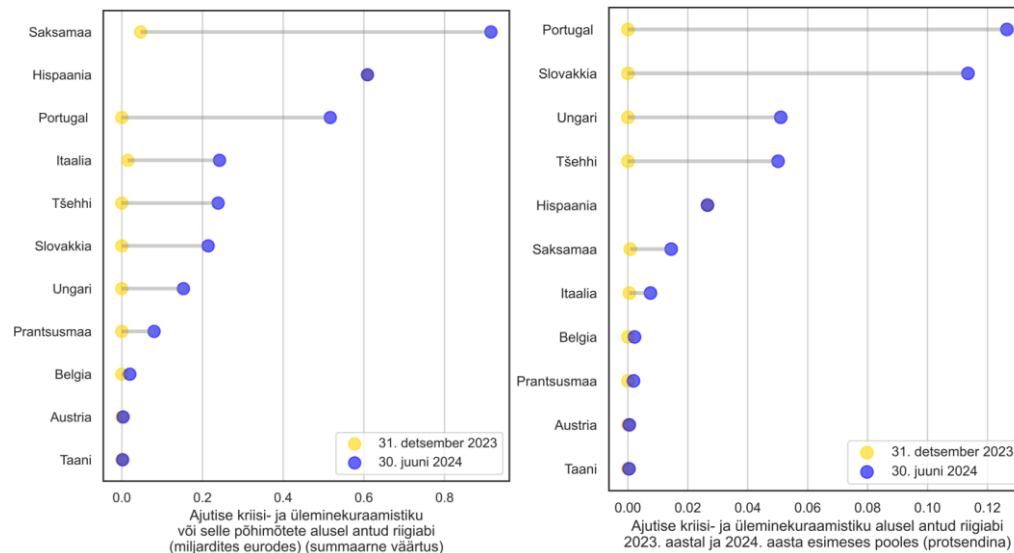
¹³⁷ Tööstusabi tähendab riigiabi kulusid abi elemendina 2023. aastal, nagu on esitatud iga-aastastes aruannetes, välja arvatud riigiabi, mille poliitikaeesmärk on kultuur, muinsuskaitse või loodusõnnetuste tekitatud kahjude hüvitamine. Samuti ei ole analüüsis arvesse võetud kriisiabi, st kulusid, mis tekkisid riigiabi andmisel seoses COVID-19 kriisiga või vastusena Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale.

¹³⁸ Põhjalikuma ülevaate 2022. aasta märtsist kuni 2024. aasta juunini ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku alusel antud abist võib leida riigiabi käsitlevast konkurentsipoliitika ülevaatest: [konkurentsipoliitika ülevaated – Euroopa Komisjon](#).

¹³⁹ Portugal, Slovakkia, Ungari, Horvaatia, Hispaania, Saksamaa, Itaalia, Belgia, Prantsusmaa, Austria ja Taani.

¹⁴⁰ Sellest 2,38 miljardist eurost 150 miljonit eraldati punkti 2.5 „Abi taastuvenergia ja energia salvestamise kasutuselevõtu kiirendamiseks, mis on tähtis kava „REPowerEU“ jaoks“ alusel, 240 miljonit eurot punkti 2.6 „Abi tööstuslike tootmisprotsesside dekarboniseerimiseks elektrifitseerimise ja/või taastuvallikatest toodetud ja teatavatele tingimustele vastava elektripõhise vesiniku kasutamise ning energiatõhususe meetmete kaudu“ alusel ning 1,99 miljardit eurot punkti 2.8 „Abi kiirendatud investeringuteks sektorites, mis on kliimaneutraalsele majandusele üleminekuks strateegilise tähtsusega“ alusel.

Joonis 5. Ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku meetmete alusel aastatel 2023 ja 2024 (kuni 30. juunini 2024) ülemineku jaoks antud riigiabi (absoluutväärtuses ja protsendina riigi SKPst)

6. Konkurentsipoliitikat toetav ja tutvustav tegevus

Selleks et suurendada ELi konkurentsipoliitika tulemuslikkust, jätkas komisjon 2024. aastal mitmel tasandil konkurentsipoliitikat toetava ja tutvustava tegevusega, millest kõige väljapaistvam oli konkurentsipoliitika eest vastutava juhtiva asepresidendi osalemine üritustel ja pressikonverentsidel. Lisaks osalesid konkurentsi peadirektoraadi kõrgemad juhid komisjoni esinduste toel liikmesriikides toimunud tutvustustegevuses. See tegevus täiendas konkurentsi peadirektoraadi väljapoole suunatud teavitamisalgatusi, nagu pressiteated, poliitikaülevaated, uudiskirjad ja sotsiaalmeedia.

2024. aastal jätkas komisjon liikuva arutelude sarjaga „Turud inimeste jaoks“. Viies ja viimane arutelu pealkirjaga „Selleks vajamegi konkurentsipoliitikat“ toimus 2024. aasta mais Taanis Århusis. Peale selle jätkas konkurentsi peadirektoraat oma veebiarutelude sarjaga „Rääkigem konkurentsist“. Veebiülekannetes arutasid eksperdid peamisi arengusuundumusi konkurentsipoliitika ja selle täitmise tagamise valdkonnas¹⁴¹.

Olulisi teavitamisalaseid jõupingutusi tehti ka seoses konkurentsi peadirektoraadi aruande „Konkurentsi kaitsmine muutavas maailmas: tõendid konkurentsi arengu kohta ELis viimase 25 aasta jooksul“ avaldamisega, mille puhul korraldati 27. juunil 2024 konverents¹⁴² ja 15. oktoobril 2024 ekspertide seminar¹⁴³.

¹⁴¹ Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/about/reaching-out/lets-talk-competition_en.

¹⁴² Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/about/reaching-out/protecting-competition-changing-world_en.

¹⁴³ Vt https://competition-policy.ec.europa.eu/about/reaching-out/protecting-competition-changing-world-public-workshop_en.

7. Suhted teiste ELi institutsioonidega

Komisjoni peamised partnerid jätkuvates konkurentsipoliitikaalastes dialoogides on Euroopa Parlament, nõukogu, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Euroopa Regioonide Komitee. Euroopa Parlamendis osales juhtiv asepresident Vestager 2024. aastal mitmes arvamustevahetuses või struktureeritud dialoogis, muu hulgas majandus- ja rahanduskomisjoni, siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni, maksuküsimuste allkomisjoni ja eelarvekontrollikomisjoniga. Lisaks osales juhtiv asepresident Vestager konkurentsipoliitika teemalistel täiskogu aruteludel.

Nõukogus osales juhtiv asepresident Vestager 2024. aastal arvamustevahetustes ja aruteludes, mis käsitlesid konkurentsipoliitika küsimusi, samuti konkurentsivõimet, rohepööret ja riigiabi vahendeid Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja kontekstis.

Komisjon suhtles otse ka teiste ELi asutustega. Näiteks osalesid konkurentsi peadirektoraadi töötajad koosolekul, mille kutsus kokku raportöör, kes vastutas komisjoni 2023. aasta konkurentsipoliitika aruannet käsitleva Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse eest, mis võeti vastu 2024. aasta oktoobris¹⁴⁴. Konkurentsi peadirektoraadi esindajad andsid neil redaktsioonirühma ja konkurentsipoliitika eest vastutava sektsiooni (ühtne turg, tootmine ja tarbimine) koosolekul nõu ja vastasid faktilistele küsimustele.

8. Konkurentsipoliitika Euroopa ja maailma kontekstis

8.1. Euroopa konkurensikultuuri edendamine Euroopa konkurentsivõrgustiku kaudu

ELis tagavad liikmesriikide konkurentsiasutused konkurentsieeskirjade täitmise oma jurisdiktsioonis, samal ajal kui komisjon keskendub juhtumitele, millel on ühtse turu mõõde. Liikmesriikide konkurentsiasutused ja komisjon teevad Euroopa konkurentsivõrgustiku kaudu mitmepoolset koostööd, eeskätt konkurentsieeskirjade täitmise tagamise valdkonnas¹⁴⁵. Eesmärk on tagada ELi konkurentsieeskirjade tulemuslik ja järjekindel kohaldamine kõikjal ELis, eriti kui uuritakse tegevust, mis piirab konkurentsi ja võib mõjutada ELi liikmesriikide vahelist kaubandust. Ühine konkurentsieeskirjade täitmise tagamine Euroopa konkurentsivõrgustiku kaudu suurendab konkurentsipoliitika asjakohasust ja usaldusväärsust kogu ELis.

Komisjon jätkas 2024. aastal selle tagamist, et ELi toimimise lepingu artikleid 101 ja 102 kohaldatakse kõikjal ELis ühetaoliselt. Esiteks teavitavad liikmesriikide konkurentsiasutused komisjoni kõikidest uutest uurimistest esimese ametliku uurimismeetme rakendamise ajal. Teiseks konsulteerivad liikmesriikide konkurentsiasutused komisjoniga enne teatavat liiki otsuste vastuvõtmist. 2024. aastal algatasid liikmesriikide konkurentsiasutused võrgustiku raames 191 uut uurimist ja esitasid komisjonile 66 kavandatud otsust. Euroopa konkurentsivõrgustiku liikmed

¹⁴⁴ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 21. oktoobri 2021. aasta arvamus komisjoni 2023. aasta konkurentsipoliitika aruande kohta, (COM(2024) 115 final), <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/report-competition-policy-2023>.

¹⁴⁵ Komisjoni teatis koostöö kohta konkurentsiasutuste võrgustikus (ELT C 101, 27.4.2004, lk 43, ja ELT C 374, 13.10.2016, lk 1).

kohtuvad korrapäraselt, et arutada juhtumeid ning poliitilisi ja strateegiliselt tähtsaid küsimusi. 2024. aastal toimus 37 konkurentsivõrgustiku kohtumist. Digiuurimiste ja tehisintellekti tööühm edendab andmeteadlaste koondamist Euroopa konkurentsivõrgustikus. Koondatud ressursse kasutatakse selleks, et töötada üheskoos liikmesriikide konkurentsiasutustele ühist huvi pakkuvate projektidega, näiteks avastada suuri andmekogumeid analüüsides pakkumismahhinatsioonide.

8.2. Liikmesriikide reformide toetamine tehnilise toe instrumendi kaudu

Tehnilise toe instrument on komisjoni vahend, et abistada liikmesriike reformide kavandamisel ja rakendamisel¹⁴⁶. Tehnilise toe instrumendi rakendamisel ei nõuta liikmesriikidelt kaasrahastamist. Pakutav tugi võib väljenduda näiteks strateegilises ja õigusalasises nõustamises, uuringutes, väljaõppes või ekspertide külastustes kohapeal. Seda võidakse pakkuda reformiprotsessi mis tahes etapis. Tehnilise toe instrumenti haldab komisjoni reformide ja investeringute rakkerühm. Tehnilise toe instrumendi raames määratakse igal aastal kindlaks tehnilise toe juhtprojektid, mis vastavad liikmesriikide ühistele vajadustele ja on kooskõlas ELi peamiste prioriteetidega.

2024. aasta tsüklis toetas konkurentsi peadirektoraat järgnevate projektide rahastamist:

võitlus pakkumismahhinatsioonidega riigihangetes – nõuete täitmise ja konkurentsi parandamine riigihangete valdkonnas:¹⁴⁷ selle projektiga, mille kavandaja ja korraldaja on OECD, püütakse rea õpikodade kaudu aidata Austriat, Bulgaariat, Horvaatit, Küproset, Kreeka ja Rumeeniat parandada pakkumismahhinatsioonide ennetamist ja avastamist. Lisaks edendatakse projektiga suutlikkuse suurendamist, häid tavasid ning koostööd konkurentsiasutuste, avaliku sektori hankijate ja muude avaliku sektori asutuste vahel;

konkurentsituru uuring – digisektor:¹⁴⁸ projekti eesmärk on teha kindlaks võimalikud konkurentsiprobleemid Poola, Läti ja Leedu digiturgudel ning praeguste riiklike ja ELi õigusraamistike sobivus selliste probleemide tulemuslikuks lahendamiseks.

8.3. Rahvusvahelised suhted

Mitmepoolsed suhted

2024. aastal jätkas komisjon osalemist konkurentsioigusele keskenduvatel rahvusvahelistel foorumitel, nagu OECD konkurentsikomitee, rahvusvaheline konkurentsivõrgustik ning ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverents (UNCTAD).

Rahvusvahelise konkurentsivõrgustiku ühinemiste tööühma ühe kaaseesistujana aitas komisjon välja töötada ühinemiste analüüsi soovituslikke tavasid, eelkõige juhtides horisontaalsete ühinemiste ühepoolset ja kooskõlastatud mõju käsitlevate peatükkide läbivaatamist. Lisaks oli komisjon

¹⁴⁶ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_en.

¹⁴⁷ <https://www.oecd.org/en/about/projects/fighting-bid-rigging-in-public-procurement-in-austria-bulgaria-croatia-cyprus-greece-and-romania.html>.

¹⁴⁸ <https://www.oecd.org/en/about/projects/oecd-competition-market-study-digital-sector-in-poland-latvia-and-lithuania.html>.

2024. aasta novembris Taiwanis toimunud rahvusvahelise konkurentsivõrgustiku ühinemiste teemalise seminari kaaskorraldaja.

Komisjon osales mitmel OECD ümarlauaarutelul ja aitas koostada ühinemisi käsitlevaid läbivaadatud OECD soovitusi, mis on ühinemiste kontrolli menetluslikke aspekte hõlmav juhenddokument. Komisjon osales ka töös, mida tehti ühinemiste kontrolli sisulisi aspekte hõlmava OECD dokumendi läbivaadatud versiooniga.

Kahepoolsed suhted

2024. aastal jätkas komisjon läbirääkimisi ausa kaubanduse lepingute sõlmimiseks India, Indoneesia, Filipiinide, Tai ning viie Ida- ja Lõuna-Aafrika riigiga¹⁴⁹.

2024. aasta aprillis pidasid komisjon ja Ameerika Ühendriikide konkurentsiasutused ühise tehnoloogiaalase konkurentsipoliitika dialoogi raames neljanda kõrgetasemelise kohtumise,¹⁵⁰ et jätkata koostööd ausa konkurentsi tagamiseks ja edendamiseks digimajanduses. Dialoogi pidamisel olid tähelepanu keskmes suurte tehnoloogiaettevõtete muutuvad äristrateegiad, sealhulgas hiljutised investeeringud ja partnerlused peamiste pilvteenuse osutajate ja tehisintellekti pakkujate vahel ning nende mõju konkurentsieeskirjade täitmise tagamisele.

Komisjon jätkas 2024. aastal tööd kahepoolse koostöö tegemiseks Ühendkuningriigiga, nagu on ette nähtud ELi ja Ühendkuningriigi kaubanduskoostöö lepingus¹⁵¹ ning väljaastumislepingus¹⁵². Oktoobris viisid komisjon ja Ühendkuningriik lõpule tehnilised arutelud konkurentsialase koostöölepingu üle¹⁵³. Sellest lepingust saab ELi ja Ühendkuningriigi kaubandus- ja koostöölepingut täiendav leping, millega nähakse ette võimalus sõlmida eraldi leping konkurentsialase koostöö kohta. Leping võimaldab nii komisjonil kui ka liikmesriikide konkurentsiasutustel, kes tegelevad ELi konkurentsiõiguse täitmise tagamisega, teha koostööd Ühendkuningriigi konkurentsiasutusega.

2024. aastal alustas komisjon ka läbirääkimisi Šveitsiga kaheksas küsimuses, mis on seotud ELi ja Šveitsi kahepoolsete suhetega. Üks neist küsimustest on riigiabi.

Komisjon jätkas 2024. aastal konkurentsipoliitika alast koostööd Korea õiglase kaubanduse komisjoni ja Jaapani õiglase kaubanduse komisjoniga. Samuti jätkas komisjon läbirääkimisi Kanadaga, et tagada ELi ja Kanada vahelise konkurentsialase koostöölepingu andmekaitset käsitlevate sätete kooskõla standarditega, mis on kehtestatud Euroopa Kohtu arvamusega 2014. aastal sõlmitud ELi ja Kanada broneeringuinfo lepingu kohta¹⁵⁴. Peale selle tegi komisjon 2024. aastal

¹⁴⁹ Viis Ida- ja Lõuna-Aafrika riiki: Komoorid, Madagaskar, Mauritius, Seišellid ja Zimbabwe.

¹⁵⁰ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_24_1952.

¹⁵¹ Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping (ELT L 444, 31.12.2020, lk 14).

¹⁵² Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping (ELT C 384I, 12.11.2019, lk 1–177).

¹⁵³ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_24_5468.

¹⁵⁴ Euroopa Kohtu (suurkoda) 26. juuli 2017. aasta arvamus 1/15, Kanada ja Euroopa Liidu vahelise broneeringuinfo edastamist ja töötlemist käsitleva lepingu projekt – broneeringuinfo edastamine EList Kanadasse, EU:C:2016:656.

konkurentsialase koostöö edendamiseks koostööd mitme Aafrika riikliku ja piirkondliku ametiasutusega¹⁵⁵.

Mis puudutab ELi laienemispoliitikat, siis komisjoni peamine eesmärk konkurentsi valdkonnas on abistada kandidaatriike¹⁵⁶ ja potentsiaalseid kandidaatriike¹⁵⁷ õigusraamistike loomisel, säilitamisel ja arendamisel, samuti abistada hästi toimivaid ja oma tegevuses sõltumatuid konkurentsi- ja riigiabiasutusi ning aidata neil panna alus usaldusväärsele konkurentsieeskirjade täitmise tagamisele. Komisjon teeb tööd ka Ukraina ja Moldova toetusvahendite rakendamisega, et aidata kaasa nende riikide õiguslikule ja halduslikule, aga ka majanduslikule integratsioonile ELi ühtse turuga.

¹⁵⁵ Vt <https://africa.competitioncooperation.eu/>.

¹⁵⁶ Riigid, millele Euroopa Ülemkogu on andnud Euroopa Komisjoni soovitusel kandidaatriigi staatuse: Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Gruusia, Moldova, Montenegro, Põhja-Makedoonia, Serbia, Türgi ja Ukraina.

¹⁵⁷ Potentsiaalne ELi kandidaatriik: Kosovo.

The timeline illustrates the following key events:

- January 2024:**
 - OTUS Rende võetud kohustuslikuks (Regulation)
 - Arusaame ELi konkurentsiskirjade kohta ravimisektoris (Decision)
 - Kuues India ja ELi konkurentsivõime nädal (Event)
 - Amazon/Whet loobuvad koostamisest (Decision)
 - Saksamaa riigilise kaitse heaks: Northvolti tehis elektrivõrgude akude tootmiseks (Decision)
 - Teatist turu määratluse muutmise kohta (Regulation)
 - Kolmas IPCC vesiniku väärtusahela vallas (Decision)
 - Orange/ Mäshövi JV (Hispaania): otus II etapi võetud kohustuslike kohta (Decision)
 - Korean Airlines/Asiana Airlines: otus II etapi võetud kohustuslike kohta (Decision)
 - Apple'i App Store (maasika) võrgundusteenuste osutajad: trahviotsus (Decision)
- February 2024:**
 - Booking Holdings Inc. määratakse pääsuvalitsetajaks (Decision)
 - Mandelkiz: trahviotsus (Decision)
 - Rumunia riigilise kaitse heaks: lennufirmade järelevalve ümberkorraldamine (Decision)
 - Apple määratakse seoses iPadOSiga pääsuvalitsetajaks (Decision)
 - Võetakse kasutusse viijandmise vahendid (Decision)
 - Esimene etteatamata kontroll (Decision)
 - Neljas ELi ja USA tehnoloogiaalase konkurentsipoliitika ühisdialoog (Event)
 - Konverents „20 years that made a difference: EU Merger Regulation“ (Event)
 - Jõustuvad esimese pääsuvalitsetajate kohustuselised (Decision)
- March 2024:**
 - Kõrgtasemelise tehnikatööstuse ekspertiisiteadus (Decision)
 - Neljas IPCC vesinikuühenduse liikumise ja transpordi vallas (hy2Move) (Decision)
 - IPCEI teraviljasektoris (Med4Care) (Decision)
 - Muudetakse regionaalajala suunamine (strateegilise tehnoloogia platvormi projektis) (Decision)
 - Seminar „Competition in Virtual Worlds and Generative AI“ (Event)
 - Konverents „Protecting Competition in a changing World“ (Event)
 - International Flavours & Fragrances Inc.: trahvi suunamise otsus (Decision)
 - Esiõigused järelevaldes (Apple) suhtes kliendide suunamisest (Decision)
 - Lufthansa/ITA Airways: otus II etapi võetud kohustuslike kohta (Decision)
- April 2024:**
 - Kolmas Aafrika ja ELi konkurentsivõime nädal (Event)
 - ELi konkurentsivõime nädal (Event)
 - Saksamaa riigilise kaitse heaks: ESMC pooldajate toetamine rajatis (Decision)
 - AGIAR Europa loobuvad koostamisest (Decision)
 - Esiõigused järelevaldes (Meta „ole nous või maku“ mudel) (Decision)
 - Selgitatud turumääratluse ja nende tasakaalustamise kohta (Decision)
 - Toidu kaja tellimine veebis (Decision)
 - Otus Vifori võetud kohustuslike kohta (Decision)
 - Otus Apple'i võetud kohustuslike kohta andi järelevalve viitekohale (Decision)
- May 2024:**
 - Emirates Telecommunications Group Co. PJSC (e6) / PT Telecom: loomise heakskiitv otsus (Decision)
 - Austria riigilise kaitse heaks: tööstusliku tootmise suutlikkuse vähendamise (Decision)
 - G7 konkurentsivõime tippkohtumine (Event)
 - Lõpule jõuavad tehnilised läbirääkimised ELi ja UK uue koostöölepingu üle (Decision)
 - Tevik: trahviotsus (Decision)
 - Kasutatud veenimise trahviotsus (Decision)
 - Facebook Marketplace: keelav otsus (Decision)
 - Tehnoloogilise grupiandmise ja tehnoloogilise suutlikkuse hindamise tulemused (Decision)
 - Pierre Cardin: keelav otsus (Decision)
- June 2024:**
 - Tänuvõtte nädal (Event)
 - Itaalia riigilise kaitse heaks: Silicon Box'i uus positsioneerimine ja kaubamärgi kasutamise keeld (Decision)
 - Prantsusmaa riigilise kaitse heaks: tootmisvõime suutlikkuse vähendamise (Decision)
 - Muudetakse põllumajandussektori vahetuse tähtsusega abi määrast (Decision)
 - Esimene konkurentsivõime seaduse kehtetuks tunnistamine (Decision)
 - Jõustuvad Booking Holdings Inc. kohustuselised (Decision)
 - Europa Parlamendile ja nõukogule esitatakse Euroopa ELi direktiivi kohta (Decision)

8 algatatud meetodit 1 esialgne hindamine	1 ametlik kiri 6 vastuväite- teadist	10 läpikuul- otust 3,5 miljardit euro eest trahve	400 otust 2 koostamist loobumist	3 otust I etapis võetud kaht- luste kohta 5 otust I etapis võetud kaht- luste kohta	31 TCTP-otust ülemaksmet- mete kohta 96 TCTP-otust kinnisvarale kohta	3 IPCEid 613 otust kokku
4 otust kokku 8 menetluse algatamise otust	2 määrani- stust 1 turu-uuringu algatamise otust	6 määrata jätkmise otust 5 andmete valitamis- korraldust	Esimene ette- tuletamise kontroll Esimene loplik haakistev otust	Analüüsivõrja Markets for People Verbaalselkanded Let's Talk Competition	Konverents Protecting Competition in a changing World (juuni ja oktoober 2024)	Seminar „Competition in Virtual Worlds and Generative AI“